

טכן שמרנו כי אבל עליו עמו וכמרו עליו יגילו על כבודו כי גלה ממנו אל תיקרי כבודו אלא כבודו אמר רב הונא בר מנחם משמיה דרב אחא בריה דרב איקא שרי ליה לבר ישראל למימר ליה לני שקלה לעו ואותביה בשין ותני טלך, ואמר רב אשי האי מאן דסני שומעניה שרי לבזוי בשין ונימל.

אינמי ברם צריך

עבודה זרה הכתובה בתורה מהו להזכיר שמה מי אמרין הואיל ואישתרי למיקרייה בתורה אישתרי, או דילמא לא אמרין הואיל, תש, דכי אתא עולא בקל נכו אמר ליה רב נחמן היכא בת מר, אמר ליה בקל נכו אל הוא מדבר מר שמא דעו וכתבי ושם אלהים אחרים לא תזכירו, אל הכיאר יוחנן כל עו הכתוב בתורה מותר להזכיר, והא היכא כתיב כרע כל קורס נכו ודלא כתיבא לא מיחייב, מתיב רב מרשיא ראר אחת מרובה כשלש שהיא כמגד יון לשילוח שהן שתי טבילות ושני סגונן הרי זה בגמור, אמר רבנא גר נמי מיכתב כתיבה שנ' העורכים לגד שרחן וגו'.

אינמי ברם צריך

גר תושב מהו שיבטל עבודה זרה מי אמרין דפלה מבטל ודלא פלה לא מבטל, או דילמא כל דבר מיניה מבטל והאי בר מיניה הוא, תש, דאמר רב נחמן מיתבדא דפלה מבטל ודלא פלה לא מבטל, מתיבני ישראל שמעא עו כשוק עד שלא בא לידו, אומר לגוי ומבטל ליה ומשבטת לידו אינו אומר לגוי ומבטלה, מפני שאבדו בכרי מבטל עו שלו ושל חבירו בין עובדה ובין שלא עובדה, מאי עובדה ומאי שלא עובדה, אילין אידי ואידי גויי הוינו שלו ושל חבירו לא לאו עובדה גוי ושאינו עובדה גר תושב, ושם גר תושב נמי מבטל, לעולם אידי ואידי גוי ודקא אמרת הוינו שלו ושל חבירו, התם זה זה לפעור וזה זה למרקוליס הכא זה לפעור וזה זה למרקוליס.

דרש שאלו את הזקנים ברומי

נג שאילתא

דאמר להון לרבי ישר' לאשתבועי בשיקרא בשמא דקנה וכל מאן דמשתבוע בשיקרא בשמא דקנה לית ליה מחילה לעולם דכתי' לא תשא את שם יי' אלהיך לשוא וגו', ולא מיבעיא אישתבועי בשיקרא אלא אפילו אפוקי שם שמי' לבטלה אסיר, מדאפקיה קרא לא תשא ולא כתיב ולא תשבע, דאפילו אדכורי שם שמי' לבטלה ומאן דשמע ליה לחבריה דאפיק שם שמים לבטלה, מיבעי ליה למימר ליה ליהויי הוא גברא בשמטא, דאמר רב חנן אמר רב כל השומע הזכרת השם מפי חבירו צריך לגדותו, לא נידחו הוא בעצמו יהא בנידוי, ואין עניות מצויה אלא בבית שמזכירין בו שם שמי' לבטלה ועניות קשה כמות, דתניא רבן שמעון בן גמליא אומ' כל מקום שנתנו חכמי' עיניהם או מיתה או עובי, דהא לאבא הוה קא איל קמיה דרב נחמן שמע להחיא איתא דאפקא שם שמי' לבטלה שמתח ושרא לה לאלתר, שמ תלת, שם השומע השם מפי חבירו לגדותו, ושם נידוהו שלא כפנו מתירין לו שלא בפניו, ושם אין בידוי להפרח, ולא כלום, ומאן דמכרך מפי ברכה שאינה עיניה הוה ליה כמציא שם שמים לבטלה, וקאים בלא תשא, דרב וריש לקיש דאמרי תרוייהו כל המכרך ברכה שאינה צריכה עובר משום לא תשא את שם יי' אלהיך לשוא.

ברם צריך אילו היכא דמספקא ליה מילתא אי בריך

אי לא בריך אי עלי או לא עלי, מהו למיחדר ולברוכי ולמיחדר ולעלוי, אי לא הדר מכרך דילמא לא בריך ולא נפיק ידי דוכתיה ואי הדר מכרך דילמא בריך ליה וקא כפיק שם שמים לבטלה הוהא מינייהו עדיפא, תש, דאמר רב יהודה אמר שמואל ספק קרא קש ספק לא קרא קש, אינו חוזר וקורא קש, ספק אמר אמת ויצב ספק לא אמר אמת ויצב, חוזר ואומר אמת ויצב, אלמא קש דרבנן, אמת ויצב דאורייתא, מתיב רב יוסף בשכך ובקומך, אמר ליה אביי הוהא בכרי תורה, ורבי אלעזר אמר אפילו ספק קרא קש ספק לא קרא קש חוזר וקורא קש משום כבוד מלכות שמים, אבל ספק התפלל ספק לא התפלל אינו חוזר ומתפלל, ורבי יוחנן אמר אפילו ספק התפלל ספק לא התפלל חוזר ומתפלל, ולווא שיפתל ל כל היום כולו, והילכתא כרבי יוחנן, וכי אמר רבי יוחנן בצלותא דרחמי ניבחו דאי צלי וחדר מצלי שפיר דמי, ושאר ברכות אי בריך לא שרי ליה למיחדר וברוכי לאחרי, אבל ברכתא דמונא דחויבא דאורייתא הוא אי לאחד בז' מינין דחויבא דאורייתא הוא הדר ומכרך, אבל שאר פירי דחויבא דרבנן הוא לא הדר בספקא.

ברם צריך

אלו מאן דקא בעי למיגרס פירקא אנ בסכתא ולקוימי מילתא דמצוה, וקא בעי לאפקוי שם שמים לקוימי מילתא דמצוה כי היכי דלא לירשל בה מי שרי או לא, מי אמרין כיון דמחייב בה מדר סיני וקא הוה ליה מוציא שם שמים לבטלה, אנ דילמא כיון דלחזווי נפשיה קא עביד שפיר דמי, תש, דאמר רב גידל אמר רב מניין שנשבעין לקוימי מצוה, שנאמר נשבעתי ואקיימתי לשמור משפטי צדקך, אלמא לקוימי מצוה שפיר דמי, ולית בה משום מוציא שם שמים לבטלה.

וישמעיתור

נד שאילתא

דמחייבין דבית ישראל לקדושי ביומא דשבת דכתיב זכור את יום השבת לקדשו, ובשני גמי חייבות, דאמר רב אדא בר אהבה נשים חייבות בקידוש היום דבר תורה, ואבאי מצות עשה שהזמן גרמא הוא, וכל מצות עשה שהזמן גרמא נש' פטורות, אמר אביי מדרבנן, אמר ליה רבא והא דבר תורה קאמ', ועוד כל היכא דפטין בשנים מאוריתא ליחייבין מדרבנן, אלא אמר רבא זכור ושמוך בדכור אחד נאמר, כל שישנו בשמירה ישנו בזכירה, ומחייב לאקדושי בראורייתא, דתניא לילי שבת ולילי יום טוב יש בהן חזקיה, בכרכת המזון ויש בהן קדושתא על הכוס, שבת ויום טוב אין בהן קדושה על הכוס ויש בהן חזקיה בכרכת המזון, והיכא דלא קדיש ביני שמישי מקדיש כולה יומא, דבעו מיניה רבנא מרב נחמן בר יצחק מי שלא קדיש בערב שבת מהו שיקדש והולך כל היום כולו, אמר ליה בראמרי בני רבי חייא כך שלא חכרי' במוציא שבת מבדיל והולך כל השבת כולה, כך מי שלא קדיש בערב שבת מקדיש והולך כל היום כולו, ואע' דקדיש בתפילה צריך לאקדושי אכסא, דתנן דבין זכור את יום השבת לקדשו, זכרהו על היין בבניכחו, אין לי אלא ביום, בלילה מניין תל את יום, וביום מאן, אמר רב יהודה אקדשיה מרישא, והא אמר מר שבת מיום טוב אין בהן קדושה על הכוס, אלא אמר רב יהודה בורא פרי הניפן, אתווי

ואימתי בזמן שלא אכלו דבר מזוהם / אבל אכלו דבר מזוהם
קיימא לן דידים מזוהמות פסולות לברכר / ואלו הן דברים
מזוהמים שפסול אדם לברך עד שיטול ידיו / אמרו חכמים כל
שהוא קריב למזבח לרצון אינו פסול / וכל בהמה ועוף שאין
קריבין למזבח חיה ודגים כולם פסולות עד שיטול ידיו וכשהן
פסולין לברך אין פסולין אלא כשמברכין על כוס של ברכה /
אבל אם מברכין על הכוס אין פסולין / ואף כשמברכין על
היין נמי אין פסול לא אותו שהוא מוזמן לברכה שצריך לטול
בירו את הכוס / והא דאמר רב חיה בר אשי שלש תכיפות הן
תכף לנשילת ידים ברכה / שנאמר שאו ייכם קודש וזכרו את
י' תכף לסמיכה שחיטת / שנאמר שומע ומדקדק / תכף לגאולה
תפילה / שנאמר י' צורי וגואלי / וסמך ליה יעקב י' ביום צרה /
ומתבעי ליה לאדחי כסא דברכתא / דאמר מר עשרה דברים
נאמרו בכוס של ברכה / טעון הדחה ושטיפה חי ומלא עיטור
ועיטוף / ונתן עיניו בו / ואוחז בימין / ומגביהו מן השלחן
טפח / ויש אומרים אף משגרו לאשתו במתנה / אמר רבי יוחנן
אנו אין לנו אלא ארבעה הדחה ושטיפה חי ומלא / וכן דלא
בן חייבא הוא כהן חרש שוטה וקטן / כי מקדש לא כפיק אהרי'
ידי חובת / כדתנן זה הכלל כל שאינו מחויב בדבר אינו מוציא
את הריסים מידי חובת /

ברם צריך

אילו מאן דקדש ונפיק ידי חובתיה
מהן לאפקי לאחרים ידי חובתיהו מי
אמרינן כיון דהא איפטר ליה הוה ליה כקטן ואסור ולא מפיק
או דילמא דחובה הוא / מי איכא דבעי קדושים דליל ליל / וכל
חד וחד משראל מחייב בערביות דחובה וכמאן דלא אפטר
דמי ונפיק אחרים / ואם תמצא לומר דאמר קידושא כיון דחובה הוא
מקדש ומפיק / ברכתא דהמצא / וברכתא דבורא פרי הגפן
מאי כיון דלא סגי דא דלא כריך והדר אכיל ואי בעי לא אכיל
לא חובה הוא / אם תמצא לומר דשאר יומין לאו חובה הוא /
ברכת הלחם של מצר / וברכת היין של קידוש היום מה הוא
כיון דלא סגי דלא אכיל כחובה דמי ומפיק או דילמא כיון דלא
ציונו הוא / דקא מברך אלא הודאת אהאנתו לא בפיק / תש'
דתניא אהבה בריה דרבי זוטרא ואמר כל הברכות כולן אף על
פי שיצא מוציא חוץ מברכת הלחם וברכת היין שאם יצא אינו
מוציא / ואם לא יצא מוציא / בעי דבא ברכת הלחם של מצר
וברכת היין של קידוש היום מהו / מי אמרינן כיון דנפיק ליה
לא מפיק / או דילמא חובה הוא ולא סגי דלא מפיק / תש'
דאמר רב אשי כי הוינן בי רב פפי הוור מקדש כי הוור אתי
אריסיה מדברא הוה מקדש ליה /

דרש שואל אדם מחבירו כדיון וכדו שמן

וישמע יתרו

שאלתא

דמחייבין דבית ישר לקדוש
ליומא טבא וליומא דשבתא
דכתיב זכור את יום השבת

לקדשו / וכיום טוב כתיב מקרא קודש ויחזי לכם / ותניא מקרא
קודש זה קידוש היום / ומחייבין לקדושה בצלותא / ועל כסא
דחמרא / וכן חתים יום טוב משום דיש' קא כקעין ליה חתים
מקדש ישראל והזמנים / אבל שבת דקבעא וקיימא חתים
מקדש השבת / יום טוב שחל לחיות בשבת אומר מקדש השבת
ישראל

כסא דחמרא וכדוכי כורא פרי הגפן / ומישתא משו' כבוד שבת /
ומכלן דעל היין דאמר רבי שמואל בר נחמני / אמר רבי יונתן
בניין שאין אומ' שירה אלא על היין / שנאמר ותאמר להן הגפן
החולת את תרושי / המשבח אלהים ואנשים וגו' / אם אנשים
משבח / דשתו ליה אלהים כמה משבח הוה אומר בשירה / מיכן
אמרו שאין / אומרים שירה אלא על היין / ומאי הוה היא שירה
דנכסים / ואמר מר זוטרא בר טוביה אמר רב אין אוברי קידוש
היום אלא על היין הראוי לינסך על גבי המזבח / למעושי מאי /
אליבא למעושי יין מגיתו / והא תני רבי חייא יין מגיתו לא
יביא / ואם הביא כשר / וכיון דאם הביא כשר / אכן אפילו
לכתחילה נמי / דאמר רבא סחט אדם אשכול של ענבים ואומ'
עליו קידוש היום / למעושי מפיה ומשוליה / והא תני רב חייא
מפיה ומשוליה לא יביא ואם הביא כשר / אלא למעושי סימן
ככלמץ / יין כושי / יין בודק / יין אליפסות / יין של מרתף / יין
של צימוקים / והא תני רבי חייא יין של צימוקים לא יביא / ואם
הביא כשר / אלא למעושי סימן קוגשר / יין קוסם / יין מוגז / יין
מגולה / יין של שמרים / יין שריחו רע / והא תניא לא יביא / ואם
הביא פסול / למעושי מאי אי למעושי יין קוסם / פלוגתא דרבי
יוחנן ורבי יהושע בן לוי מוגז נמי עליו עליו / דאמר רבי יוסי
בר חנינא מודין חכמים לרבי אליעזר בכוס של כרכור שיתן
לתוכו מים / יין מגולה אסור משום סכנא / של שמרים היכי
דמי אי דרבא תלתא ואתא ארבער חמרא מעלייא הוה / ואי
דרבא תלתא ואתא תלתא ופלגא פלוגתא דרבנן ואחרים אלא
למעושי שריחו רע / ואי בעית אימא למעושי מגולה של שמרים
ואע"כ דעכדיה בסכנת / וכדרכי נחמיה / דאמר הכי הקריבנהו
נא לפתחך הירצך או הישא פניך / בעא מיניה רב כהנא חמוה
דרב משרשיא מרב / חמרא חיוורין מהו אמר ליה אל תרא יין
כיתאדם / ואסור לאיניש למיטעם מידעם מקמי דמקדש /
והיכא דאישתלי וטעם מקדש / דאמר רבא הילכתא טעם
מכדיל טעם מקדש / ואע"כ דקדושה בצלותא וקדושה בכסא
במי / צריך לאדכורי בברכת הכזון כין בשבתא כין ביוםא טבא /
דתניא לילי שבת ולילי יום טוב שבהן קדושה על הכוס / ויש
בהן הזכרה בברכת המזון / ואי טעא ולא איכר בשבתא או ביום
טוב הדר לרישא / דאמר רב מנשיא בר תחליפא משמיר דרב
לא שנו אלא שלא פתח הטוב והמטיב / אבל פתח הטוב והמטיב
אינו חוזר לראש / אלא הדר כין בתפילה כין בברכת המזון כאי
טעמא הדר תפילה משום דחובה הוא / ברכת המזון נמי לא סגי
דלא אכיל / אבל בראש חודש דאי בעי אכיל ואי בעי לא אכיל /
בתפילה אי טעיה הדר / בברכת המזון לא הדר / דאמר רב אידי
בר אבין / אמר רבי עמרם אמר רבי נחמן / אמר שמואל טעא
ולא חזכיר / של ראש חודש בתפילה חוזר / בברכת המזון אינו
חוזר / וקריב תבא מקמי דמקדש לא מקריבין כיומא דשבתא
מאי טעמא כי היכי דתתני סעודתא ליקרא דשבתא / והיכא
דקריבין לא מסלקין אלא פורש עליו כפה ומקדש / דתניא
ושוין שאין מביאין לפניו שלחן / אלא אם כן קידש / ואם הביאו
פורש עליו מפה ומקדש / והיכא דאתחיל בסעודתא מדאנהר
מעלי שבתא וקדש עליה יומא פורש עליו מפה ומקדש / דתנו
רבנן מפסיקין / ואמר רב יהודה אמר שמואל אין הלכר לא
כדברי זה ולא כדברי זה אלא פורש עליו מפה ומקדש / ומתבעי
להן ליטול ידיהן / דאמר רב יהודה בר אשי אמר רב כל הנוטל
ידיו באהרונה תחילה הוא מוזמן לברכה / ומדקאמר תחילה
שמע מינה כוליהן מתבעי להן ליטול ידיהן מיהא שמעינן אי
ביחא להו לברך תחילה ואחר כך ליטול ידיהן הרשות בידם /

ישראל והזמנים / דתניא יום טוב שחל להיות בשבת מתפלל שבוהג של שבת בפני עצמה ושל יום טוב בפני עצמה / וכהא שבע מתחיל בשל שבת ואומר קדושת היום באמצע / רבי אומר אף חותם בהמקדש ישראל והשבת והזמנים / תני תנא קמיה דרבינא ורבי אמר ליה אסור שבת ישראל מקדשי שבת הוא דקא מקדש נפשיה אלא אמר רבינא מקדש השבת וישראל והזמנים / אמר רב יוסף הילכתא כרבי / ובי דתריץ רבינא ואסיד למיטעם מידי עד דמקדש והיכא דלא קדיש ואשתיל וטעים מקדיש / דאמר רבא הילכתא טעם מקדש / ואף על גב דקדיש אכסא וכצלותא צריך לאדכורי בכרכת המזון בין בשבת בין ביום טוב / כדתניא לילי שבת וילילי יום טוב יש בהן קדושה על הכוס ויש בהן הזכרה בכרכת המזון / שבת ויום טוב אין בהן קדושה על הכוס / ויש בהן הזכרה בכרכת המזון /

ברם צריך

טעם ולא הזכיר של שבת / ויום טוב חזר לראש אלא מי אמר / כיון דבירך ברכת המזון יצא ידי חובתו ואי הדר מברך הוויא ברכה שאינה צריכה / או דילמא כיון דתיקנוה דבנן ואסמכוה אקרא דכתיב ואכלת ושבעת / וברכת את יי אלהיך על הארץ הטובה כמאן דלא כריך דמי / תש / דתיב רבי וירא אחרת דרב גריל קשיה דרב הובא ויתיב קא אמר טעם ולא הזכיר של שבת אומר ברוך אשר נתן שבתות למנוחה לעמו ישראל לאות ולברית כאשר דיבר ברוך מקדש השבת / וביום טוב אומר ברוך אשר נתן בועדים לשמחה לעמו ישראל לאות כאשר דיבר ברוך מקדש ישראל והזמנים והני מילי שלא פתח בהטוב / אבל פתח בהטוב והטוב חזר לראש / אלא מה הדר בין בתפילה בין בכרכת המזון / והני מילי שבת ויום טוב דלא מניא דלאכיל / אבל ראש חודש דאי בעי אכיל ואי בעי לא אכיל בתפילת הדר בכרכת המזון לא הדר /

אינמי ברם צריך / מיבר אמרינן דאין אומרי קידוש היום אלא על היין הראוי לגבי

מוצא לאפוקי של ריח רע דפני ריחיה ולאפוקי נמי מגולגל / ואף על גב דעביד במסכנת ואפילו הכי אסיר / משום הקריבנו נא לפתח הירצא או השא פניך / יין מגילת / מאי כיון דלא חזי על גבי המוצא לכתחלה / דתנן על יין כן ארבעים יום שניתנסך על גבי המוצא / לקידושא נמי לא מקדשינן מיניה / או דילמא כיון דעל גבי המוצא דאיעבד שפיר דמי / דתני רבי חייה יין מגילת לא יביא ואם הביא כשר / הכא נמי לכתחלה מקדש עליה / תש / דאם רבא סחט אדם אשכול של ענבים לתוך הכוס ואומר עלי קידוש היום /

וישמע יחור

נה שאילתא

דאם להון לרבי ישע / לאסחורי סהדותא / דשיקרא חד לחכמיה / שנאמר לא תענה ברעך עד שקר / וכל מאן דמסחיד סהדותא דשיקרא בחבירה לא חזייה נבילתיה לבייתא בקבורה אלא מיפל קמי כלבי / דאמר רב ששת משום רבי אלעזר בן עזריה כל המספר לשון הרע וכל המספר וכל המעיד ערות שקר בחבירו דאוי להשליכו לכלבים / שנאמר כלכל תשליכון אותו / וסמך ליה לא תשא שמע שוא / וקרי ביה לא תשא יכר אתו לאסחורי / באימי עליה / ופירש' להו מהדרי / ושמעינן סהדותא דחאי

לחוריה והוא לחוריה / כדתנן כיצד כודקין את העדים מכניסין אותן ומאיימין עליהן / ומאי מילתא אמרי לאיימי עליהן אמ' רב יהודה נשיא ורוח וגשם אין איש מתהלל בכבת שקר / אמ' רבא אמרי אינשי שבע שני הוה כפנא / אבכ אובכא לא הליף / אלא אמר רבא / כפיין דחרב וזץ שנון איש עונה ברעוה עד שקר / אמר רבי אשי אמרי אינשי שבע שני הוה מותנא ואינשי בלא שניה לא שכיב / אלא אמר רב אשי אמר לי רב נתן בר מר זוטרא סהדי שקריא אגוריהו זילו / דכתיב וחושבו שני אנשי בני בליעל נגדו ויעידוהו לאמר / ובשירין את הגדול שבהם ואומרי לו אמור ה'אך אתה יודע שזה חייב לזה אם אמר הוא אמר לי שאני חייב לו מאתים זוז / או איש פלוני אמר לי שחייב לו / לא אמר כלום עד שיאמר בפנינו הודה שחייב לו מאתים זוז / שוארם עשוי שלא להשביע את עצמו / אם אמר איש פלוני אמר לי הוה ליה עד מפי עד / דבר אחר על פי שנים עדים / שלא תהא סהדרי שומעת מפי התורגמן / ואע"ג דקאי קמיה בית דין ושמעת תורגמן מפומיה / ואמרי לא אמ' כלום עד שיאמ' בפנינו הודה / מאי היא אי לאפוקי הכא דאודי בלא אפירי דמלוה / הא מרישא שמעת מינה אם אמר הוא אמר לי שאני חייב לו מאתים זוז / לא אמר כלום / כפייע ליה לרב / דאמר רב יהודה אמר רב צריך שיאמר אתם עדים / או כי אודי ליה ואמר להו הוה עליה סהדי מילתיה מילתא / ואי לא / בעי אכר לית משטה אני כך מילתא כעלמא הוא דאכר /

ברם צריך

אילו הכא דאודי ליה / ואמר להו מלווח הוי עלי סהדי ולווח לא אמר ולא כלום / כי אמר ליה משטה אי לא / מי אמרינן כיון דלווח לא אמר להו הוי עלי סהדי אמריה דמלווח ולא כלום הוא / או דילמא כיון דאמר ליה מלווח ואישתיק לוהא כמאן דקאמר להו לווח דמי / תש / דההוא דאשמינן סהדי בכילתא אמר ליה לווח מנה לי בידך אמר ליה אין אמר ליה עדי ושכבי להו ע"ך סהדי אמר ליה לא / אמר רב כהנא קאמרינן ליה לא הוה דאשמינן סהדי בקביו / אמר ליה לווח מנה לי בידך אמר לי אין / אמר ליה הוי ושכבי להו ע"ך סהדי אמר ליה לא / אמר רבי שמעון בן לקיש הא קאמר ליה לא / אמר רבינא ואיתימא רב פפא שם דאמר רבי יהודה אמר רב צריך שיאמ' אתם עדיי אי שניא אמר להו לווח / ולא שניא כי אמר להו מלווח ואישתיק לווח דקאמ' הא קאמר ליה לא / הא אישתיק הכינמי דלא מצי אמר ליה משטה אני כך /

אינמי ברם צריך

היכא דאמר ליה לחבירי אוי פתך מאתן זוזי / ואתו תרי סהדי חד אמר מאתן וחור אמר מאה הוה דאזנא וקא מכחשין סהדי הדרי מי מחייב לשלומי ליה מאה אי לא / מי אמרינן כיון דקא מסחיד הוא לא קא מסחיד האי / הא נחלקה עדותן אמאתן חד סהדא ואמאה חד סהדא ולא כלום / או דילמא יש בכלל באת' מנה ואמנה מיות הא איכא תרי סהדי / מיפלג פליגי בה רבי שמעון בן אלעזר ובית דין / דתניא אמר רבי שמעון בן אלעזר לא נחלקו בית שמאי ובית הלל על שתי כתי עדים שהתא אומרת מאתים ואחת אומרת מנה / שיש בכלל מאתים מנה / ועל מה נחלקו על כת אחת שביט שמאי אומרים נחלקו עדותן ובית הלל אומרים יש בכלל מאתים מנה / תנא קמיה סבר ככת אחת לא פליגי / דכיון דלא שוה עדותן לא מצטרפינן להו / כי פליגי כשתי כיתי עדים / דכית שמאי סברי כיון דלא מכחשין הדרי ליתא לעדות לא דמי ולא דמי / ובית הלל אומרים כיון דלא איצטרופי קא מצטרפין יש בכלל מאתים מנה /

לעד אחד בכתב ועד אחד על פה / אמר ליה אמימר מכשר בעד
אחד בכתב ועד אחד בעל פה / אמר ליה רב אשי לאמימר הא
דאביי מאי היא אל לא שמינא לי / כלומר לא סבירא ליה ויהא
מתניתא היא / אל הא קמשמע לן דשנים במקושר בעד אחד
בפשוט דמי מה עד אחד דפשוט פסול אף שנים במקושר
פסולין לנמרי דאף על גב דתפש מפיקין מיניה דאי לא תימא
הכי הא דשלחו ליה חכריה לרבי ירמיה / עד אחד בכתב ועד
אחד על פה / מהו שיצטרפו אמר להו אני איני כדי שאתם
שלתם לי / אלא כך דעת תלמודכם נוטרי שיצטרפו הכי
בתנינן ליה ושנים שהעידו אחד בבית דין זה ואחד בבית דין
זה מהו שיצטרפו אמר להו מצטרפין והילכתא בתרתייהו
מצטרפין

דרש כל זמן שמביא ראיה סותר את הדין

וישמע יתרו

נו שאלתא דמחוייבין דבית ישראל
ליקרוי אבא ואמא /
דכתיב כבר את אביך
ואת אמי / ועדיף יקרא דאבא ואמא / דאקשייה קודשא בריך
הוא ליקרה דילית / דתנינא נאמר כבר את אביך ואת אמי /
ונאמר להלן כבר את יי מהונך / השווה הכתוב כיכור אב ואם
ככיבוד המקום / ועוד נאמר כאן איש אמו ואביו תיראו / ונאמר
להלן את יי אלהיך תירא / השווה הכתוב מורא אב ואם כמורא
המקום / נאמר מקלל אביו ואמו מות יומת / ונאמר ונוקב שם
יי מות יומת / הקיש קללת אב ואם לקללת המקום / אבל
בהכאה אי אפשר לומר כלפי למעלה / וכן בדין שטלושתן
שותפין בו / נתנו רבנן שלשה שותפין שיכנו באדם הקדוש
ברוך הוא ואביו ואמו / לכן שהאיש מוריע נוצרים ממנו גידים
ועצמות ומות וצפורנים ולבן שבעים / אורס שהאשה מזרעת
בוצרים חמיני עור וכשר דם ושיקד שחור שבעים / והקדוש
ברוך הוא נותן רוח ונשמה בינה דיעה והשכל ומראה עינים
ושמיעת אוזן וקלסתר פנים / וכשעת פטירתו של אדם נאמן
בעל העולם נוטל חלקו ומניח חלק אביו ואמו לפניו / תולעת
ורימה ועמל מונח במקומו / שנאמר והרוח תשוב אל האלהים
אשר נתנה / אמר רבי יהודה הנשיא משל למח הדבר וזמרת
למלך כשר דם שנטע ברם ונתנו לאדם להיות עמל בו / הניע
זמן בעירו אמר להן המלך לעבדיו לכו בצירו את הכרם והביאו
את חלקי וחלקו של אדם הניחו במקומו הלכו ועשו כן לימים
בא ארס וראה את הכרם התחיל צועק וכוכה / אמר לו המלך
שמה נטלת מן החלק כלום / אמר לו לאו / ובפני מה אתה צועק
וכוכה / אמר לו אדוני המלך כל זמן שהאשה שותף עמי חלק
שלי משומר עכשיו כשנטלת את חלקך נתנו את חלקי לביתך
כך הקדוש ברוך הוא כל זמן שהוא שותף עס אדם חלקו של
אדם משומר הקדוש ברוך הוא נוטל חלקו ושם חלק אביו
ואמו לפניו תוליעה ורימה / שנאמר מה אנוש כי תזכרנו
ובן אדם כי תפקדו ויכתו אחר אומ אף כי אנוש רימה וכן אדם
תוליעה / אמר רבי פפא היינו דאמרי אינשי נפין בלחא ושדי
לכלבי / כשער שמכר אדם את אביו ואת אמו מעלה עליה
הכתוב

מנה / הילכתא כרבי שמעון בן אלעזר / או כתנא קמא
תש / דאמר רב יהודה עידות המכששת זו את זו בכדיקות
כשירה / דיני ממונות פסול / אפילו אחד / אומר מנה שחור
ואחד אומר מנה לבן / מצטרפין כרבי שמעון בן אלעזר /
אינמי ברם צריך / אילותי סהדי דהוו בסהדותא /
ואינשי חד מיניהו לסהדותא /
וחד מיניהו דכיר ליה מהו לאדכורי לחבריה ומיזל ובסהדי / מי
אמרינן כיון דמידכר ליה וחכריר לא מידכר לא תיבעי לך / מי
דהא לא מדכר / כיתביעי לך היכא דמידכר מאי / תש /
דתנינא כותב ארס עדותי על השטר ומיניהו ומעיד עליה
אפילו לאחר כמה שנים / ואמר רבי הונא והוא שזכרה מעצמו
ורבי יוחנן אמר אף על פי שאין זוכרה כיון דדכיר דכתבה כמאן
דדכיר ליה דמי / אמר רבא הני תרי סהדי דהוו ידעי בסהדותא /
ואינשי חד מיניהו לסהדותיה / מדכר ליה חכריר ואזיל
מסהדי / ולא אמרינן דילמא קא משני חכריר / והוא ניכח
דקא מרביא ליה מילתא דהכי הוות משום דקא מבלע ליה
אבל בעל דבר כי מדכר להו לסהדי ומדכרין לא מסהדין / רב
חביבא אמר אפילו בעל דבר מידכר / בר רב אשי אמר
בעל דבר לא יוכל לומר בעל דבר לא / ואי צורכא מרבנן הוה
כי מדכר ליה בעל דבר שפיר דמי / רב אשי הוה ידע ליה
לסהדותא דרב כהנא / אמר ליה מדכר מר הא סהדותא
אמר ליה לא / אמר להו ואלו הכי הוה מעשה / אמר ליה
לא / לסוף אידכר רב אשי ואזיל הוה קא ובסהדי ליה הוה
לרב כהנא דהוה קא מהם אמר ליה מי סברת עלך דידך קא
סמיכנא אנא הוה / דרמי אנפשי ואידכר שפיר אי צורכא מרבנן
הוה סהרא קא אמרינן /

אינמי ברם צריך

היכא דלא חזו לסהדותיהו
בהדי הדדי ואזיל ליה קמית
חד באנפיה נפשיה / אינמי אחפיה קמיה חד דאודי ליה קמיה
חד מי מצטרפין לעדות אי לא / אינמי בבית דין לא איתרמי
לאסהדי סהדותיהו בהדי הדדי / מי מצטרפין אי לא /
מיפלג פליגו בה רבי יהושע בן קרחה ורבנן / דתנינא לעולם
אין עדות מצטרפת עד שירא שניהם כאחת / ורבי יהושע
בן קרחה אומר אפילו בזה אחר זה / אבל אין עדות מתקיימת
בבית דין עד שיעיד שניהם כאחת / רבי נתן אומר שומעין
דבריו של זה היום ולכשיבא חברו שומעין דבריו למחר הילכתא
מאי מי מצטרפין אי לא / תש / דאמרי נהרדעאי בין
הודאה אחר הודאה בין חלווארא אחר חלווארא מצטרפין כמאן
כרבי יהושע בן קרחה וכל שכן בית דין רב מצטרפים כרבי נתן
כיון דבעיקר עדות מצטרפין כרבי יהושע בן קרחה כל שכן
בסופה דמצטרפת עדותן כרבינתן /

אינמי ברם צריך

חד התיים עילוי שטרך וחדי
קא מסהדי בפומיה מצטרפין
בפומיה אי לא מי אמר כיאמר רבי נתן מצטרפין היכא דשה
עדותן להדי / אבל חד בכתב וחד על פה לא / אורילמא /
לא טנא / אינמי שנים שהעידו אחד בבית דין זה / ואחד בבית
דין זה / מהו לצרופי כי אמר רבי נתן מצטרפין בחד בי דינא
אבל בתרי בי דינא לא אורילמא לא טנא / תש / דתנן
נש פשוט עידי שנים מקושר עידי שלשה פשוט שכתוב בעד
אחד ומקושר שהתמו בו שנים / שניהם פסולין / בשלמא
מקושר שכתוב בו שני עדים איצטריך סלק דעת / אמנא
האייל ובעלמא כשר הכא נמי כשר קמשמע לן דפסול / אלא
פשוט שכתוב בו עד אחד פשוט / אמר אביי לא נצרכא אלא

זהב טהור / פרט / מקשה תעשה המנוחה חזר וכלל / כלל ופרט / וכלל / אי אתה דן אלא / כעין הפרט / בה הפרט מפורט של מתכת / אף כל של מתכת / מאי מיעט מיעט של עץ / ושל עצם ושל זכויות / ורבינו יוסי כרבי יהודה דריש / ריבוי וזכויות / ועשית מנוחה ריבה / זהב טהור מיעט / מקשה תעשה המנוחה חזר וריבה / ריבה ומיעט וריבה ריבה הכל / מאי ריבה ריבה של עץ ושל עצם ושל זכויות / מאי מיעט / מיעט של הרש /

ברם צריך

הלכה כרבי יוסי / רבי יוחנן דאמר כלי שרת של עץ ושל עצם / ושל זכויות / ושל זכויות / שפיר דמי / ואסיר למעבד בדמות שמשין / אלא רבינו ומיעוט דרשין / או דילמא כרבי דאמר כללי ופרטי דרשינן של עץ ושל עצם ושל זכויות לא עבדינן / כלי שרת שפיר דמי למעבד מינהון בדמות שמשין / אינמי הני מילי / שמשין דאיפשר לעשות כמותן כגון בית וכלי שרת / שמשין שאי אפשר לעשותן / כגון דמות חסר / דמות לבנה / דמות מלאכי שרת / מהו למיעבד מי אמרין כיון דאי אפשר לעשות כמותן שרי ולא כלום קא עביד / או דילמא כיון דכתיב אתי בה שאתי עיקר במלאכי השרת משמע ואף על גב דאי אפשר לעשות כמותן אסיר / תש / דתנו רבנן לא תעשון אתי / לא תעשון כדמות שמשין / שמשין כגון אופני ושרפ / וחיות הקודש ומלאכי השרת / ותניא אידך כגון החמ ולבנה כוכבים וזולות / דמות אדם מניין אמר רב הונא בריה דרב אשי מפרקה דרב / אם שמיע לי לא תעשון אתי / קרי ביה לא

תעשון אותי היינו פרצוף

אדם ותניא כל הפרצוף

מותין חוץ

בפרצוף

אדם

ובתוך כאלו דר ביניהן וכיבודו / וכשמעצ אדם את אביו ואת אמו אומר הקדוש ברוך הוא יפה עשיתו שלא דרתי ביניהם שאילו דרתי ביניהם ציערונני עמהם / תניא רבי אומר גלוי וידוע לפני מי שאמר והיה העולם / שהבן מכבד את האב יותר מן האב / מפני שמשתדלו בדברים לפיכך הקדים הקדוש ברוך הוא כיבוד אב לאם / וגלוי וידוע לפני מי שאמר והיה העולם שהבן מתירא מן האב יותר מן האם / מפני שכל מדו תורה / לפיכך הקדים הכתוב מורא אס למורא אב / תנו רבנן אי זהו מורא ואי זהו כיבוד / מורא לא עומד במקומו ולא יושב במקומו ולא סותר דבריו ולא מכריעו לכף חובה / כיבוד / מאכיל ומשקה / מלביש ומכסה / מכניס ומוציא /

ברם צריך

משל אב או משל בן / היכא דרוחב בן / ולאכ לית ליה לא תיבעי לך / כיון דאמוד למיתן ליה צדקה בעלמא חיובא מחייב / כי תיבעי לך היכא דלא רוח בן אינמי את ליה לאכ ולא צריך מי אמרין כיון דאמר מר נאמר כאן כבוד נאמר להלן כבוד את יי מהו לך / מה להלן חסרון כים / אף כאן חסרון כים / או דילמא לעולם משל אב / וכי תימא מאי חסרון כים איכא / איכא ביטול במלאכה / תש / דאיתמר רב יהודה אמר משל בן / רבי נתן בר הושעיא אומר משל אב / אודו ליה רבנן לרב ירמיה / ואמרי ליה לבריה דרבי ירמיה כדברי האומרים משל אב /

דרש כל מצות הבן על האב

וישמע יתרו

נח שאלתא

דאסיר להון לדכית
ישראל למעבד בדמות
שמשין / דקדשא בריך

הוא / דכתיב לא תעשון אתי / לא תעשון בדמות מה שאתי / לא תעשון / ואפילו לאחרים דלאו איהו קא משתמש בהי דאעשייה קא קפיד קרא והרי עשאו אחרים שרי לאשתמושי בהון ישראל לא חייש לחשדא / כדנתיב לקח חצר בפניחת מצוירת הרי זו בחוקתה / תנו רבנן לא תעשון אתי / לא תעשון שמושו / כגון דמות היכל / דמות שולחן / דמות מנורה / תמיא רבי אומר לא יעשה אדם בית כתבנית היכל / ואכסרדא כנגד אולם / חצר כנגד עזרה / שולחן כנגד שולחן / מנורה כנגד מנורה / אבל קעושה מנורה של חמשה ושל ששה / ושל שמונה ושל שבער / לא יעשה אפילו משאר מיני מתכות / רבי יוסי ברי יהודה אומר אף של עץ לא יעשה ברוך שעשו מלכי בית חשמונאי / אמר לו משם ראהו בתחילת שפורים של כהן דהוה חפאס כבעץ העשירו עשאו של כסף / חזרו והעשירו עשאו של זהב / במאי קא מיפלגי רבי יוסי כרבי יהודה ורבי בבלי שרת עשאן של כסף רבי פוסל / ורבי יוסי ברי יהודה מכשיר / רבי דריש כללי ופרטי / רבי יוסי ורבי יהודה דריש ריבה ומיעוט / רבי דריש כללי ופרטי / ועשית כבודת / כלל /

פרשת אלה המשפטים

נח שאלתא

דאסיר להון לדכית
ישראל למעבד בדמות
שמשין / דקדשא בריך

דכתיב ואלה המשפטים אשר תשים לפניכם / לפניכם ולא לפני גוים / דבר אחר לפניכם ולא לפני הדיוטות / ובתלתא מרבנן מיתבעי ליה למיתב כדניא / דתנן דיני ממונות בשלשה / גזילות וחבלות בשלשה / שלשה מנלן / דתניא ונקרב כעל הבית אל האלהים הרי כאן אחד / עוד האלהים יבוא דבר שניהם הרי כאן שנים / אשר ירשעון אלהי / הרי כאן שלשה / דברי רבי אשי / עוד האלהים יבוא דבר תחילה נאמר / ואין דורשין תחילות / עוד האלהים יבוא דבר שניהם / הרי כאן אחד / אשר ירשעון אלהים / הרי כאן שנים / אין בית דין שקול מוספין עליהן עוד אחד הרי כאן שלשה / קא תני דיני ממונות בשלשה גזלות וחבלות בשלשה / אטו גזילות וחבלות לא דיני ממונות נינהו / אמר רבא הכי קאמר שמואל דיני ממונות בשלשה הדיוטות / ובאיניגו הדיוטות והלואות

והלוואות / נזילות וחבלות בשלטר מומחין / ומאן נינהו
 שלשה סמוכין / מאי שנא הודאות והלוואות דסגי בשלטר
 הדיוטות כדו שלא תנעול דלת בפני לויין אמור רבנן שלטר
 הדיוטות שליחותיהו דמומחין קא עכדין / רב אחא בר איקא
 אמר מדאורייתא הודאות והלוואות בחד נמי סגי / ואף על גב
 דלא מוכחה הוא דכתיב בצדק תשפוט עמיתך / חד כל דהוא
 והא דתקינן רבנן שלשה משום יושבי קרנות / מאי איכא בין
 רבא דאמר שלטר מדאורייתא לרב אחא בר איקא / דאמר
 שלטר דרבנן איכא ביניהו דשמואל ודרי אבהו / דאמר
 שמואל שנים שדנו דיניהם דין אלא שנקראו בית דין דעצף /
 ורבי אבהו אמר לדרייהו הכל שנים שדנו אין דיניהון דין / רבא
 כרבי אבהו דאמר אין דיניהון דין / ואי טעו הדרי דינא ולא
 משלמי / ורב אחא בריה דרב איקא אמר כשמואל דאין דיניהם
 דין / ואי טעו לא הדרי דינא ומשלמי דאמר רבנן כל שאינן
 סומחה וטעה מה שעשה עשו ומשלם מיתו הגימילי בקשקול
 דרעת / אבל טעה בדבר משנה ודר דינא / דאמר רב ששת /
 אמר רב אפי טעה בדבר משנה חוזר / טעה בקשקול הדעת אינו
 חוזר / היכי דמי / שיקול הדעת אמר רב פאא כגון דפליגי תרי
 אמוראי ותרי תנאי / דפליגי אליבא דהדרי / ולא איתמר
 הלכה לא כבר ולא כבר / וסוגיין דעלכא כחד מיניהו
 ואזל איהו ועבר כאידך היינו שיקול הדעת / רבי שמעון בן
 אלעזר אומר שנים שכאו דין לפניך עד שלא תשמע דבריהם
 או משתשמע דבריהן ואי אתה יודע להיכן הדין נוטה / אהרן
 רשאי לומר להן צאו ובעצרו משתשמע את דבריהן ואתה יודע
 להיכן הדין נוטה אי אתה רשאי לומר להן צאו ובעצרו / שנאמר
 ולפני התגלת הריב נששקודם שנתגלה לך הריב אתה רשאי
 לנטשו / רבי יהודה בן לקיש אמר שנים שכאו לפניך דין אחד
 רך ואחד חזק עד שלא תשמע דבריהם / או משתשמע דבריהם
 ואי אתה יודע להיכן הדין נוטה אתה רשאי לומר להם אין אני
 בזקק לכם שמה נתחייב דך לחזק ונמצא חזק ורודפו / אבל
 משתשמע דבריהם ואתה יודע להיכן הדין נוטה אי אתה רשאי
 לומר להם אין אני נזקק לכם / שנאמר לא תגורו מפני איש
 כי חמשפט לאלהים הוא והדבר אשר יקשה מכם תקריבון אלי
 ושמעתי / רבי יהושע בן קרחה אומר מניין לתלמיד שיושב
 לפני רבו ורואה זכות לפניו וחובר לעשר מניין שלא ישתוק /
 שנאמר לא תגורו מפני איש / אל תכניס דבריך מפני איש והיו
 עדים יודעים לפני מוח מעידן ומי עתיד ליפרע מהן שנאמר
 אלהים נצב בעדת אל בקרב אלהים שפוט / ופתיב ועבדו שני
 האנשים אשר להם הריב לפני י / לפני הכהנים והשופטים
 אשר יהיו בימים ההם / והיו הריבין יודעים לפני מי הן דין
 ומי עתיד ליפרע מהם שנאמר אלהים נצב בעדת אל בקרב
 אלהים שפוט / וכן ביהושפט אמר ויאמר אל השופטים דא
 מה אתם עושים כי לא לאדם תשפוטו כי לאלהים / אמר רבי
 שמעון בר נחמני אמר רבי יונתן כל דין שרן דין אמת לאמתו
 גורם לשכינה שתשרה לישראל / שנאמר אלהים נצב בעדת
 אל בקרב אלהים שפוט / וכל דין שאין דין דין אמת לאמתו
 גורם לשכינה שתסתלק מישראל / שנאמר משור עניים מאנקת
 אביונים עתה אקום / ואמר יי / וכל דין שנוטל ממך מהונות
 לאה שלא כדון הקדוש ברוך הוא גובה מכנו נפשות / שנאמר
 אל תגזול דל כי דל הוא ואל תרכא עני בשעור / וכתיב כי ייריב

ברם צריך / הלכתא כשמואל דאמר שנים שדנו
 דיניהם דין ואי טעו לא הדרי דינא
 ומשלמי / או דילמא הלכתא כרבי אבהו / דאמר שנים שדנו
 אין דיניהם דין ואי טעו הדר דינא ולא משלמי / תש
 דתניא בראשונה היה עושר בית דין ממקום אחר ומכסלו /
 ואמרין בפני כמר במטלורב נחמן דין בפני שנים / רב
 ששת אמר בפני שלשה / רב ששת אמר בפני שלשה בית
 דין קא תני / רב נחמן אמר בפני שנים לבי תרי נמי בית דין
 מתקרי להו וקיימא לן הלכתא כרב נחמן כדניס אלמא תרי
 נמי בית דין מתקרי להו / למימרא דהלכתא כשמואל /
 אינמי כדמפרשין הודאות והלוואות בשלטר הדיוטות /
 נזילות וחבלות בשלטר מומחין / כדכדא דאמר רבא נזקי
 שור בשור נזקי שור באדם נזקין אותו כבבל / נזקי אדם באדם
 ואדם בשור אין נזקין אותו כבבל / מאי שנא אדם באדם
 דלא כי מיתוק אלהים בענן וליכא / ושור באדם נמי כי
 מיתוק אלהים בענן וליכא / אגן שליחותיהו קא עכדינן
 מידי דהוורא אהודאות והלוואות / אי דני אדם באדם נמי
 כי עכדינן שליחותיהו במידי דקיס לן בנח / וחבלי דאדם
 כנא דכעי למישי כעבדא לא קיס לן בגורר / אי הכי
 שור נמי מישי כעבדא חייב מוזכנין תורי בשוקא / הכא
 נמי חייב חייב מוזכנין עבדי בשוקא / ועוד תשלומי כפל
 ותשלומי ארבעה וחמשה דמילתא דקיס לן בגינהעביד
 כי עכדינן שליחותיהו כממנא בקנסא לא עכדינן
 שליחותיהו /

הכת לאב / שנאמר כי ימכור איש את בנו לאמור / בור
אמה מעשה ידיו לרבה אף בת מעשה ידיו לאב / אימא קטנה
דמיא מזבין לה קרינא ליה לאמה / אבל נערה לא / קטנה לא
צריכא קרא / לאחר דמיא מזבין לה וכל שכן במעשה ידיה /
בהפדת נדריה / דכתיב בנעוריה בית אביו / ובקבל גיטת
דכתיב ויצארה מביתו והלכרה והיתה / אתקט קרינא להווייה
והני מילי דלא אינסיב דעדין ברשות אביו קיימא אבל אינסיב
לא כיון שנשאת שוב אין לאביו בה רשות / ואינו אוכל
פירות כחיה דהכא דמתא אימה והדר נפלו לר נכסי מן
בית נשי דאמר בעל לא ירית / דאמר מר אין הבעל יורש
את אשתו בקבר / וירתה לה ברתה כי לית לר כני ולית ליה
לאב למיכל פירות כחיה /

ברם צריך

אילו היכא דקרישה נפשה בלא דעתיה
דאביו מן חיישין שמא נתרצה האב
וקידושה קידושין אי לא קטנה לא תבעי לך דוודאי לא נתרצה
האב / כי תבעי לך נערה היכא דלא שדיך לא תבעי לך דלא
חיישין שמא נתרצה האב / כי תבעי לך היכא דשדיך מאי
כיון דשדיך מעיקרא ניהא ליה / או דילמא כיון דאיקדיש בלא
דעתיה לא / תש / דאיתמר הנחו בי תרי דהו שני
חמרא תותי ציפי ובכל / שקל חד מינייהו כסא ויהב להכריה
ואמר ליה מקדשא ברתך לכרי / אמר רבינא אפילו למאן
דאמר חיישין נתרצה האב שמא נתרצה הבן לא אמרינן /
אמרו ליה רבנן לרבינא ודילמא שליח שווייה לאביו לא הציף
אינסיב לשוניה לאביו שליח / ודילמא אי רצויה אי רצויה קמיה
ואישתיק / אמר להו רבא בר שמי לרבנן בפירוש מר לא
סבר לה ליה דרב ושמואל דאמרי נערה שנתיקשה שלא
לדעת אביו כי שדיך צריכא גיטא וצריכא מיאון / ולא
אמרינן כיון דשדיך הוה ליה כמאן דארצי קביר ושתיק
וכיון דשתיק בשעת קידושין מינא ניהא ליה והלכתא
ברבינא /

אינמי ברם צריך

ויכא דקבל אביו קידושין מהד
וחי קרשר עצמה לאחריתא
ובעידוה דאיקדיש לא ידעין אי נערה ואי בוגרת / והשתא
אתת לקטן בוגרת מי אמרי עדן נערה הוות וחיישין לקידושין
דאביו או דילמא בתר השתא אזלינן ולא חיישין לקידושין
דאביו / מפלג פליגי בה רב ושמואל דאיתמר קידשה אביו
בדרך וקידשה היא עצמה בעירוהי היא בוגרת / רב אמר הרי
בוגרת היא לפנינו / ושמואל אמר הושטין לקידושין שניהם
והוינן בה / וליחוי אי כימי נערות אי קדיש אי כימי בגרות
איקדיש / דאמר שמואל אין בין נערות לבגרות אלא ששה
חדשים בלבד עד בת אחת עשרה שנה וששה חדשים הרי היא
קטנה / מיכן ואילך כל ששה חדשים נערה / לאחר זור כגרת
לא צריכה אלא ביום משלם ששה חדשי דאיכא דמתא סימני
בגרות מצפרא / ואיכא דלא מתא אלא עד לאורתא / וכי
פליגי בראיית סימני בגרות כימא דסוף ששה חדשים דרב
סבר מדחשתא בוגרת מצפרא נמי בוגרת הוי / ושמואל אבר
השתא אתא סימנים / הלכתא כרב או כשמואל בתר הוקרה
קמא אזלינן / דבחקת נערות קיימא ואמרינן כוליה יוכא
בחוקת נערות קיימא / או דילמא כיוון דהשתא בוגרת לפנינו
בתר השתא אזלינן ואמרינן מדחשתא בוגרת מצפרא נמי
בוגרת הוי / תש / דאמר מר וטרא מדריש ביר לרב
אשי הכי אמר אמימר הלכתא כוותיה דשמואל / ורב אשי אמר
שאלות

שליחותיה / ארם בארם דממונא הוה ליעביד כי עכדינן
שליחותיה במילתא דשכיחא / בושת נמי מילתא
דשכיחא הוה וליעביד הכי נמי דרב פפא אנבי ארבער
מאר זוזי לבושת / וזא ליתא לרב פפא מדשלח ליה רב
הסדא לרב נחמן ושלח ליה חסדא הסדא קנסא מגביה
בבבלי אלא תרתי בענן מילתא דשכיחא / ואית ביר
הסדא כיס / ושור שהדק שור גובין אותו בכבלי / והאמר
רבא שור שהזיק אין גובין אותו בכבלי דאזיק מאי אילימא
דאזיק אדם / אפילו אדם דאזיק אדם נמי לא אלא פשיטא
דאזיק שור וקאמר אין גובין אותו בכבלי אמרי ההוא כתם
דלא שכיח האי במועד / והאמר רבא אין מועד בבבלי
דאיעיד התם ונזית להכא והוא לא שכיח אלא כי אמר רבא
שור דאזיק בשור כשן ורגל דאיתתך להנאתו דהינו תולדות
דשן ורגל אינמי דאזיקתיה דרך חילוכה דהיינו רגל בחבירו /
שכיח בארם לא שכיח /

ברם צריך

הכא דתפס מפקין מיניה אי לא / מי
אמרינן כיון דאמר מר אין גובין אותו
בבבלי אף על גב דתפס מפקין מיניה / או דילמא הני מילי
לאפוקי מיניה ממנונא אבל היכא דתפס לא מפקין מיניה /
תש / דההוא תורא דאלס ידא דינוקא אתו לקמיה
דרבא / אמר שימוה עכברא כמה הוי שורה וכמה פחת אמר
ליה רבנן לרבה והא מר הוה דאמר בגמרא כל ששמן אותו
עכבר אין גובין אותו בכבלי / ארם בארם וארם בשור אין גובין
אותו בכבלי / אמר להו דאי תפס למימרא דאף על גב דאין
גובין אותו בכבלי אי תפס לא מפקין מיניה / וכן בקנסא
וכן ארם בארם דויכא בחמשה דברים היכא דתפס לא מפקין
מיניה /

ואלה המשפטים

נש שאלתא

דאילו למאן דאית ליה
ברתא כמה דלא בגרה
אביו יכל לקדשה
ומשקל כספא / כדתנן האב זכא בכתו בקדושה בכסף ובשטר
ובכחיה ובמעשה ידיו ובהפדת נדריה ומקבל את גיטתו ואינו
אוכל פירות בחייה / ככסף מנלן אמר רב יהודה אמר רב
ויצאה חנם אין כסף / אין כסף לאדון זה אבל יש כסף לאדון
אחר ומנו אב / ומאי הויא קידושין / אימא לדידה / כי מעיט
דחמנא יצאה דכותיה קא ממעיט מה התם לראון אף כאן
לאדון / ומנו אב / האי מבעי ליה לגופיה / אם כן נכתוב ויצאה
חנם ולא בעי אין כסף / ואכתי מביכיה ויצאה חנם אלו ימי
בגרות / אין כסף אלו ימי נערות / אמר רבינא אם כן לכתוב
אין כסף / מאי אין כסף דרש ביר תרתי / שטר וכיאר
דכתיב והיתה ואיתקש כל הוויות להדיק קא מדכי קרא לאב
בימי נערות / דאמר מר אין כסף אלו ימי נערות / ויצאה חנם
אלו ימי בגרות / לא דכי קרא לאב ואעג דמקטנותה ועד בגרות
ברשותה דאביו קיימא לא מבעי לאביו לקדשה עד דבגרה /
דאמר רב יהודה אמר רב אסור לאדם לקדש בתו כשהיא קטנה
עד שתגדיל ותאמר כפלוגי אני תפס / וזכי במצאתה / דלא
תיתוי ליה איבה / במעשה ידיו / דאמר רב הונא מניין שמעשה

ואלה המשפטים

סא שאילתא

דאסר ליה לאיניש
לצעורי אביו ואמיו
ומן דלייט אביו ואמיו

דיב קטלא דכתיב ומקלל אביו ואמו מות יומת / ולא תיכא
עד דלייט אביו ואמיו בהדי הדדי אלא אפילו אביו בשלא אביו
ואמו בשלא אביו חייב / דתניא איש / ברת תלמוד לו איש איש
לרבות בהטומטום ואנדרוניס / אשר יקלל את אביו ואת אמו /
אין לי אלא / אביו ואמו / אביו בשלא אמו ואמו בשלא אביו
בניין / תלמוד לומר אביו קלל אמו קלל / דכרי רבי יאשיהו /
רבי יונתן אומר בשמע שניהם כאחת ומשמע / אחד אחד
בפני עצמו עד שיפרוט לך הכתוב יחד / ולרבי יונתן אביו ואמו
יתירה למה לי דכתיב לרבות מקלל לאחר המיתה / ור' יאשיהו
נפקא לי מקלל אביו ואמו / ורבי יונתן מבטלי לרבות ברת
טומטום ואנדרוניס / ורבי יאשיהו נפקא ליה מאיש / איש איש
אשר יקלל / ורבי יונתן אמר בדרה תורה כלשון בני אדם וקטליה
בסקילר / כדתנן ואלוהו הנסקלין מקלל אביו ואמו דתניא
דמיו בו מדמייה בס' / ומאן דמיו אביו ואמיו דמיה בחנק /
כדתנן ואלוהו הנחנקין מכר אביו ואמו ומנלן דכתיב מכר
אביו ואמו מות יומת / וכל מיתר האמורה בתורה סתם אינו
אלא חנק ומסמי דהאי מכה ממנה הוא / דילמא עד דקטיל
ליה מקטיל לא מדכתיב מכה איש וכת' / וכתיב הכו וכת' /
והוא לאו קאמר מיתה / הויירבא סתם / וכל היכא דאיכא
הכא סתם הכא דלאו מיתה הוא והני מילי דעביד ביה
חבורה דמפיק דם / ואי לא לא מייחייב קטלא / ומנלן דכתיב
ומכה נפש בהמה ושלמנה / בהמכר כהכה עד דעביד ביה
חבורה דכתיב ומכר / נפש בהמה / מכר אדם נמי עד דעביד
ביה חבורה / מתקין לה רבי ירמיה אלא מעתה דהיכא כאבנים
הכי נמי דלא מייחייב / אלא אמר רבי ירמיה אם אינו ענין
לנפש בהמה / דכי נמי הכישר באבנים חייב תנהו ענין
לאביו ולאמו /

ברם צריך

מהו למעבד ביה חבורה לרפואה כגון
למישקל ליה דמא ומתקן ליה שיניה כיון
דלא לצעוריה קא מכין שפיר דמי / או דילמא זמנין דעביד
ביה טפי ממא / דמבעי ואתי ליה איסורא / תש' /
דאיבעיא להו כי כהו שיקין דם לאביו רב מתנה אבר ואהבת
לרעך כמון רב דימי בר חנינא אמר מכה אדם ומכה בהמה
כה מכה בהמה לרפואה פטור / אף מכה אדם לרפואה פטור /
רב פפא לא שביק ליה לבריה למישקל ליה סילוא / מר בריה
דרבינא לא שביק ליה לבריה לפתח ליה בותא / דילמא אתי
למעבד ביה חבורה וקא חשיב שנגה / אי הכי חכירו נמי / חברו
שנגת לאו בעלמא הוא ולא נהני רבנן / אבל האי שנגת חנק /
אלא הא דתניא בוטל מחט של יד ליטול כה את הקרן / הכי
שקלינן בה קרין בשבת ניווש דילמא אתי למעבד ביה חבורה
וחזי שנגת שקילה התם מיקלל הוא / הא ניהא למאן
דאמר מקלל הוא בחבורה פטור / לא למאן דאמר מקלל
בחבורה חייב מאי איכא למימאן שמעת ליה דאמר מקלל
בחבורה חייב רבי שמעון הוא / ור' שמעון שמעין ליה דאמר
מלאכה

הלכתא כוותיה דרב דבגורת היא לפנינו בתר חזקה דהשתא
אזלינן ואמר מרהשתא בגורת מצפרא נמי בגורת היא וקידושי
דידהו קידושי קידושי דאבוקה לא הוי קידושי /

ואלה המשפטים

סא שאילתא

אילו מן דנסיכ איתתא מייחייב
בשאר כסותה ועונתה / שנ'
ואם אחת יקח לו שאר

כסיתה ועונתה לא יגרע / תנו רבנן שארה אלו הבזונות / וכן
הוא אומר ואשר אכלו שאר עמי ועורם מעליהם הפשיטו /
כסיתו / כבשבער / ועונתה זו עונה / וכן הוא אומר אם
תענה את כנותי / רבי אליעזר אומר שארה זו עונה / וכן
הוא אומר איש איש אל כל שאר בשרו לא תקח / כסותה
במשמעה / עונה אלו הבזונות / וכן הוא אומר ויענך וירעיבך /
רבי אליעזר בן יעקב אומר שארה כסותה לפוס שארה תן
כסותה / שלא יתן של ילדו לזונה / ושל זקנה לילד /
כסותה ועונתה / לפוס עונה תן כסותה שלא יתן חדשים כימות
החמה / ושחוקים כימות הגשמים / תני רב יוחנן שארה זו קירוב
בשר שלא ינהג בה מנהג פרסי / שמשמין משותהן בלבושיה /
מסייעא ליה לרב הונא דאמר כל האומר אי איפשי אלא אני
בבגדי וחיא בבגדה וצאי ויתן כתובה / אלמא קסבר רבי
אליעזר בן יעקב כוליה קרא ככסות משתעי עונה לא צריכא
קרא מזונות תקנתא דרבנן דתניא תיקנו רבנן מזונותיה תחת
מעשה ידיה ופרקונה תחת כתובתה / לפיכך בעל אוכל פירות /
פירות מאן דכר שמייהו הסירי מיהסריא והכי קתני / תקנו
מזונותיה תחת מעשה ידיה / ופירקונה תחת פירות / וקבורתה
תחת כתובתה / לפיכך בעל אוכל פירות / איפוך אנא / אמר
אביי לעולם לא תיפוך מאי טעמא תיקנו מצוי למצוי ושאינו
מצוי לשאינו מצוי /

ברם צריך

אילו אשה דאמרה לא בעינא מזונות
ולא מעה כסף לצורכי ומעשר ידיו
ליהו וילי מי שמעינן לא לא / מי אמרינן עיקר תקנתא
לדילה עבדו רבנן דתיתון מבעל והיא קא אמרה לא בעינא או
דילמא עיקר תקנתא לדיליה עבדו רבנן דליהו מעשה ידיה
לבעלה / תש' / דאמר רב הונא אבר רב יכולה אשת
לום איני ביזונת ואינו עושה אלמא עיקר תקנתא לדיליה עבדו
רבנן והיא קא אמרה לא קא בעינא / וכרובא ראמר כל האומר
אי אפשי בתקנת חכמים כגון זאת שומעין לו והיא קתני תיקנו
מזונותיה תחת מעשה ידיה / איפוך אימא תיקנו מעשה ידיה
תחת מזונותיה / לאפוך דרבי שמעון בן לקיש מתוך שיכול
לכופר על מעשה ידיה יכול לומר ליה טול מעשה ידיך
במזונותייך נעשה כאומר לה יקדושי ידים לעושים / והילכתא
רב הונא אמר רב /

דרש דיני ממונות בשלשה ואם דה

מומחה לרבים דן דיני ממונות

ואפילו ביחיד :

במי' אכל לענין זיבורית לא' ואמר' הילכתא כדפשוטין גדולים ואין צריך לומר קטנים בין לשבועה בין לזיבורית וכן הילכתא

מלאכה שאינה צריכה לגופה פטור עליה' אלא אף על גב דבדאורייתא שרי הישגין דילמא אתי למעבד חבורה' וכן אמר' האב שמהל על כבודו כבודו מחול הני מילי כבודו אבל הכאתו וקללתו לא'

פרשת תרומה

כ ט שאלתא

דמחזיקין דבית ישראל למעבד צדקה מן סמוניהן ומיתן למאן דצריך ליה' ומאן דרחים על ענייא דמי קמיה הקדוש ברוך הוא' כמאן דההוא שיבותא קמיה עבדא' שנאמר ויקחו לי תרומה' וכד עבד לה מיתבעי ליה למעבד בצניעא ועדיף קמיה שמיא מן דעביד צדקה בצניעא יותר ממשור רבינו דאילו במשור רבינו כתיב כי צורתי מפניאף והחבא אשר קצף יי עליכם להשמיד אתכם וישמע יי אלי גם בפעם ההוא' ובעושר צדקה בסתר בתיב מתן בסתר וכפה אף' תנו רבנן קופר נגבית בשנים ומתחלקת בשלשה נגבית בשנים שאין עושים שררה על הציבור בפהות משנים ומתחלקת בשלשה' מפני שהוא כיוני סמונות' תמחוי נגבית בשלשה ומתחלקת בשלשה מפני שגבוי וחילוקן שוח' תמחוי נגבית בכל יום קופר מערב שבת לערב שבת תמחוי לעניי עולם' קיפה לעניי העיר' ורשאין בני העיר לעשות קופר תמחוי' ותמחוי קופר ולשנותן בכל מר שירצו' ורשאין בני העיר להתנות על המידות ועל השערים ועל שער פועלים ולהסיע על קיצתן' אמר מר אין עושין שררה על הציבור פחות משנים' סנהר הנמילי אמר רב נחמן בר כהן דאמר קרא והם יקחו את הזהב' ומאי שררותא אמר רבה בר אבוח שממשכנן על הצדקה' ואפילו בערב שבת ונפשי אנריה דמן דמתעשה יותר מן העושר שנאמר והיה מעשר הצדקה שלום ועבודת הצדקה השקט וכטו עד עולם' אל תחרי מעשה אל לא מעשי' וכל פרושה ופרושה דיהיב בר ישראל בצדקה כהאי עלמא מצדף ליה הקדוש ברוך הוא לחשבון גדול לעלמא דאתי' שנאמר וילבש צדקה כשרין וכובע ישועה בראשו וילבש בגדי נקם תלבושת ויעט כמעיל קנאה' וכל מאן דניחא ליה למעבד צדקה מזמין ליה דחמנא אינשי טבי לקבולי' כהו אנרא' ואמר רב יצחק מאי דכתי' ודף צדקה וחסד ימצא חיים צדקה וכבוד' כל הורוף צדקה הקדוש ברוך ממציא לו מעות ועושה מהן צדקה' רבי יהושע בן לוי אמר יהיו לו בנים בעלי חכמה בעלי עושר בעלי הגדוה' ואילו מאן דמטי ליה עני ותבע ליה צדקה ולא יהיב ליה דמי כמאן דפרח לעבודה זרה' תניא רבי יהודה אומר גדול צדקה שמקרכת את הגאולה' שנאמר כה אמר יי שברו משפט ועוש צדק כי קרובה ישועתי לבוא וצדקתי להגלו' וכל מאן דיהיב צדקה לעניי זוכה ומקבל פני השכינה' ומתבעי לכו שיהאל למעבד צדקה וכתר כן עליו' דכתיב אני בצדק אחזור פניך אשבעה כהקין תמונתך' ועד היכן כוחה של צדקה מרוכמת קרנו של אדם' שנאמר פזר נתן לאבינונים צדקתו עומדת לעד קרנו תרום בכבוד' והיכא דיהיב גוים צדקה שאלות

ואלה המשפטים

כ ט שאלתא

דאמר ליה לאוזק במינא דהכיר' ומאן דאזיק ממונא דחבורה דעביד הכי נחתין כי דינא לגיכס ומגבן ליה כביטב שדוה' דכתי' כי יבער איש שדה וגו' בעל חוב כי לא פרע ליה מגבן ליה' בכינוית וכתובת אשה בדבורית' ותניא אמר רבי שמעון מפני מר אמרו הנזקין שמין להם בעיות מפני הגזלין ומפני החמסנין כדי שיאמר אדם למר אני נזול ולמר אני חוסם ולמר בית דין יורדין לבכסי' ונורדין ונוטלין שרר נאה שלי וסומכין על מה שכתוב בתורה מיטב שדהו ומטב כרמו ישר' לפיכך אמרו תורה הנזקין שגין להן בעיות ומפני מר אמרו בעל חוב בכינוית' כדי שלא יראה אדם יורר נאה להכירו ושרר נאה להכילו' ויאמר אקפץ ואליהו כדי שאגבינה כחולי לפיכך אמרו בעל חוב בכינוית אם כן יהיה בזיבורית' כדי שלא תינעול דלת בפני לווי' וכתובת אשה בדבורית' דברי רבי יהודה' רבי מאיר אומר אף כתובת אשר בכינוית' אמר רבי שמעון מפני מה אמרו כתובת אשר בזיבורית שיותר מר שהאיש רוצה לישא אשה' אשה רוצה לישא' דבר אחר אשה יוצאה לרצונה ושלא לרצונה' והאיש אינו מוציא אלא לרצונו' מאי דבר אחר וכי תימא כי היכי דכי פסיק לח איהו תקנו לח רבנן כתובה מיניה כי נפקא איהו נמי ליתקנו ליה כתובה מיניה קבל אשה יוצאה לרצונה' דאפשר דמשדו לה בגיטא' והני מילי מדירי' אבל מיתמי דכריהכל בזיבורית' כדתנן אין נפרעין מנכסי יתומים אלא מן הזיבורית'

ברם צריך

יתומים שאמר קטנים או אפילו גדולי' מי אמרין טעמא מאי משום פסידי' דיתמי לקטנים עבדו להו תקנתא רבנן' לגדולים לא עבדו רבנן תקנתא' או דילמא בעל חוב בכינוית' טעמא מאי משום דעולא' דאמ' עולא דבר תורה בעל חוב דינו בזיבורית' שנאמר בחוץ תעמוד והאיש אשר אתה נושה בו יוצא אליך את העכוש החוצה' מה דירכו של איש להוציא פחות שכל' מפני מה אמרו בעל חוב בכינוית' כדי שלא תינעול דלת בפני לווי' וגבי יתמי אוקמוה רבנן דאדאורייתא בזיבורית ולא בס' ארעית דמיית ובעי לאיתפרעו מן בניה בזיבורית והילכך אוקמוה רבנן דאדאורייתא ואפילו מגדולים' תש' רבני רב אחא בר אמי יתומים שאמרו קטנים או אפילו גדולים תקנתא דעבדו רבנן לקטנים עבדו' לגדולים לא עבדו' או דילמא משום לא בס' ארעית דמיית ונפלי גיכסו קמי יתמי הילכך אפילו גדולים נמי' תש' דתני אביי קשישא יתומים שאמרו גדולים ואין צריך לומר קטנים ודילמא הני מילי לענין שבועה ותנן מנכסים משועבדים ומנכסי יתומים לא פריש אלא בשבועה טעמא מאי משום דלא קים להו במילתא דאבוקהו' ואפילו גדולים

הבין והחץ. ברח פניו ורגליו ועולריו ומתעטף בסדין המצוין בציצית / ודומה למלאך / י"צבאות /

ברם צריך אילו מאן דבעי למיזבן שרגא וקידושא לשתבא וליכא בידה לא להר מינייהו /

המינייהו עדיף / קידוש עדיף / דהוה ליה דמבא דאורייתא דכתיב וזכור את יום השבת לקדשו / ואמר רבי זכוריה על היין / אבל כד כבוד בעלמא הוא / או דילכא נר עדיף דאי ליכא נר עדיף לא מתכיל ליה ולא מישתהי ליה / ומעניינא שבתא ולא הוי שלום בניתיה / תש / דאמר רבא פשיטא לי נר הנכבד ונר ביתו נר ביתו עדיף משום שלום ביתו / בעי רבא נר הנכבד וקידוש הוה באי קידוש הוה עדיף ותדיר / או דילכא נר הנכבד עדיף משום פרוכמי נוסא / בתר דבעיא חדר פשטא / נר הנכבד עדיף משום פרוכמי נוסא /

פרשת כי תשא

שאלתא

דמוזיב דבית ישראל למעבד מצות שקלים / שנאמר כי תשא את ראש בני ישראל לפקדיהם ונתנו איש כופר נפשו ליה בכבוד אותם ולא יהיה בהם גנף בפקיד אותם / ואמר רבי אלעזר כומן שדוה בית המקדש קיים הוי ישראל מביאין שקלים וליקדון בהן תמידין של כל השנה כלל / ומתכפרין להם עכשיו וקדושין עדיף מוטב ואם לאו באין אומות העולם ונוטלין אותם כזרע / ואף על פיכך השוכין להן כעצקא / שנאמר ונוגשית צדקה כי הא דבני אחתיה דרבנן יוחנן בן זכאי הוא להו דילמא דבעו בחסר שבע מאר דיגרי כל יומא הקפניהו שקל מינייהו צדקה פש גביהו שבסרי דיגרי אתו דבי קיסר שקלינהו מינייהו / אמר להו רבנן יוחנן בן זכאי הוי בחלמי אמר ליה לא הוה אמרת לן מפקקא הוינא יובין מדעתין / אמר להו לא הוה אמרנא לכוהנה מצוה שלא לשמה / ואפילו עני המתפרנס מן הצדקה הויב לעשות צדקה שליש שקל בשנה / דכתיב והעמדנו עלינו מצות לתת שלישית שקל בשנה לעבדת בית אלהינו /

ברם צריך

הני מילי מדעתיה בלא לימלך ואמר בעינא דאפקר נכסי עד כמה יחבינן ליה רשותא מי אמרינן מילתא יתירה לא אמרינן ליה כי הכי דלא לית ליה עניות / או דילמא כיון דמדעתיה קא עביד מאי דבעי ליעביד / אם תמצא לומר כל מילתא דאתו בה ליה עניות אלעזר דמדעתיה קא עביד לא שבקינן ליה / ודאי קא שכיב מאי / מי אמר כי הכי דדישינן ליה על בנייה נמי דיישינן / או דילמא אמרינן מאן דון ליה דין בית כריר ומאי דבעי ליעבד / ברך שמד דקודשא כבוד הוא דיהב לנא אורייתא ומצוותא על ידי משה רבינו לאפלא לעמיה בית ישראל / כך תנו ובימיא כמתניתא דילגא אין מחשבין לא הקדש עם גזובין ולא צדקה עם גבאי צדקה / ואף על פי שאין ראיה לדבר זכר לדבר / אך לא יחשב אתם הכסף הניתן עליהם כי באמונתם הם עושים / אמר רבי אלעזר מאי

לא מתבעי לבני ישראל לקבולי מינייהו / ואם מקבל נתנו לעבדי גוים / ובאן דעביד צדקה כשני בצורת זכי ומוסיפין ליה על חייה ועל שניה / דתנינא אמרו עליו על בנימין הצדיק שדור ממונה על קופת של צדקה כשני בצורת / פעם אחת באת אשה ושבעה בניה אמרה ליה רבי פרנסני / אמר ליה העבדתי שלא נשתיר בקופה כלום אמרה לו אם אתה מפרנסני מוטב ואם לאו הרי אני ושבעה בני מתים / מיד עבד ופרנסה משלו / לימים חלה בנימין הצדיק ונטה למות / אמרו מלאכי השרת לפני הקדוש ברוך הוא רבונו של עולם כל המקיים נפש אחד מישראל כאילו קיים כל העולם / ובנימין הצדיק שפירנס אשה ושבעה בניה ימות כשנים מועטות / תנא ביד הוסף עליו הקדוש ברוך הוא עשרים ואחת שנה על שנותיו / ואפילו עני המתפרנס על הצדקה יביע ליה למיתן תולתא דשקל בכל שתא / ועשיר כמה דבעי למיתן הרשות בידו /

ברם צריך

אילו מאן דאתא ואמר בעינא דאפקר נכסי / עד כמה יחבינן ליה רשותא למיתן / תש / דתנינא המכבד אל יבזבו יותף מחומשו / והני מילי כחיים / אבל לאחור ביהת עד תולתא וכן הלכתא /

פרשת ואתה תצוה

סד שאלתא

דמוזיב דבית ישראל לאדלוק שרגא ליקרא דשבתא וכו' מדליק צריך לאדלוק ביום דהוצא / מאי טעמא דילמא לא בדרא גורא / וכמיהו ולא מתכיל ליה / ובאן דעביד נמי מדורה בבי שמיאי איכא טהות ביום כי דחי דכררא גורא ברוכא שרי ואי לא אסר / כדתנן ונבולין עד שיצית האור ברוכא מאי רובו רבאמר ברוכ כל אחד ואחד / ושמואל אמר כל שאין אומריה בנאי עצים ונבני תורתיהו / תני רבי חייא כותיה דשמואל כד שיתא שלהבת דולקת באיליה / ולא מחמת דבר אחר / וצריך למימר איגוש בנו ביתיה סמוך למקדש יומא אדליקו שרגא / כדתנן שלטת דכרים צריך אדם לומר בתוך ביתו ערב שבת עם חשיכה עשרתן ערבתן הדליקו את הנר / מנהגי מילי אמר רבי יוחנן בן לוי דאמר קרא וידעת כי שלום אהלך ופקדת נדך ולא תחשא / ואי לא מעריב כיון דלא שרי לטלולא ליכא שלום בביתיה ואי לא עשוי כיון דלא שרי למיכל ליכא שלום בביתיה / ואמר רבא בר בר חונא אף על גב דאמר רבנן צריך אדם לומר בתוך ביתו / צריך לומר בביתו / משום דאמר רבנן אל ישר אדם אימריה יתירה בתוך ביתו אמר רבא איני לא הורח שמיעא לי וקיימתיה מסברא / ותנא משלום נפשי נשיתי טובה / אמר רבי רמיא זו הדלקת הנר / אמר רב חנין בר רב הונא אמר רב חסדא בר רב חנן בר אבא אמר רב הדלקת נר בשבת חובה / דהיצת ידיים ורגלים חובה דאמר רבי יהודה אמר רב כך היה מנהגו של רבי יהודה ברכי אלעזר ערב שבת מביאין לו עירבה מליארא

כי חשא

סה שאילתא

דמחייבין דבית ישראל
לנשוריימא דשבתא
דכתיב אף את שבתותי

תשמורו ולקדושיה אכסא דחמרא דכתיב זכור את יום השבת לקדשו תנו דבנן זכור את יום השבת לקדשו וזכרוהו על היין בכניסתו ואין לי אלא כיום בלילה מניין תלמוד לומר ביום נסיב לר קרא ליממא ומחר אליילא אלא זכור את יום השבת לקדשו וזכרוהו על היין בכניסתו ואין לי אלא בלילה ביום מניין תלמוד לומר את יום וביים מאי אמר רב יהודה אקדושיה מרשא והאמר רב שבת ויום טוב אין בהם קדושה על הכוס אלא אמר רב יהודה איתוי כסא דחמרא וברוכי בורא פריהנפן ומישחא משום כבוד שבת רב אשי איקלע למחוזא אמר לה בריך לן מר קידושא דבה אמר מאי איכא אחי כמר נפשך בעינא למיר כורא פריהנפן אמר כורא פריהנפן ואני בר שוכא חזי להחוזא סכא דקא נחין ושתי קרי אנפשיה ההכא עיניו כדאשו מלך דעל יין מקדשין אמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן שאין אומר שירה אלא על היין שנאמר ותאמר להם הנפן החדלתי את תירושו המסמח אלהים ואנשים אם אנשים משבח דשתו ליה אלהים בבה משבח הווי אומר בשירי מיכאן שאין אומרים שירה אלא על היין אמר רב זוטרא כל טוביירא אמר רב אין אומרים קידוש היום אלא על היין הראוי לינסך על גבי המזבח לאפוקי מאי לאפוקי שדחורע וזמאסין ריחיה דלא אורחא ארעא ולאפוקי במימולה ושל שמרים אף על גב דעבדיה במסכתא גורדי בחמא דאמר הכי הקריבהו נא לפתחך הירצך או חושא פנך

אתר למליך יין מגיתו דלכתחילה

לא חזי לינסך על גבי המזבח
דתנן בן ארבעים יום יתנסך על גבי המזבח לקידושא דשבתא לא מקדשין או דילמא כיון דעל גבי המזבח איתעביד שפיר דמי לקידוש היום תני רבי חייה יין מגיתו לא יביא ואם הביא כשר וכיון דאם הביא כשר אכן אפילו לכתחילה במי שפיר דמי תש דאמר רבא סחש אדם אשכל של ענבים בתוך הכוס ואומר עליו קידוש היום וכן הילכתא

פרשת ויקהל משה

סו שאילתא

דמחייבין דבית ישראל
ראילו בזמן דאיכא צערא
בעלמא מייחיבין למיתב

בתעניתא ולעניי נפשין דכי יתכן בתעניתא ישראל ומענין נפשיהו לאלתר עני להון הקדוש ברוך הוא דהכי אשכחן ביום הכיפורים דכתיב ועניתם את נפשותיכם וכתיב כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל השטותיכם לפני י' תשרי ומחייבין לעיוני כסדיקי דהכי אשכחן בעזרא דגזר תעניתא ועיין בסדיקי דכתיב ואריב עמם ואקללם ואכר שאילתות

מאי דכתיב וילבש צדקה כשריין לומר דל מר שריין זה כל קליפא וקליפא מצטרפת לשריין גדול אף צדקה כל פרוטה ופרוטה מצטרפת לחשבון גדול רבי חנינא אומר מהכא וכנגד קדים כל צדקותינו מה בגד וזה כל עד ועד מצטרף לבגד גדול אף צדקה כל פרוטה ופרוטה מצטרפת לחשבון גדול והיינו דאמר רבא מאי דכתיב אם בפירו להן שוע לא כדרך שכתוב באומות העולם עוה עוה אשימנה אבל אתם בית ישראל אם בפירו להן שוע דבר אחר אפילו אין אתם עושין לפני צדקה אלא כפייד ור שמנקרין אותו תרגולין מעט מעט אני אשימנו לחשבון גדול והיינו דאמר רבי אבא מאי דכתיב אני אפרס והמה דברקלי כוכים אני אמרתי אפרס בייסורין בעולם הזה כדי שיהיו זרועותיהם לעולם הבא והמה חשבו עלי רעה משתבח להו רבי אבהו למינאי כרב ספרא דאדם גדול הוא אמרו ליה הביאהו אצלן שבקו ליה מכסא דתליסר שני שדריה גביהו אמרו ליה רק אתכם ידעתי מכל משפחות הארמה על כן אפקר עליכם את כל עונותיכם דאית ליה סוכא בשא ברחמיה מסיק ליה לא ידע למיר להו צעורא אשכחיהו רבי אבהו אמר להו שכורה כי אמרי לכו נכרא רבא חורר בנמרא בקראי מי אמרי אנן דשכיחין גביהו מעיין בקראי אינן לא מעיניו אמרו ליה אימא לן את אמר להו למלך בשר ודם שהיה נושר מנר לשני בני אדם אחד אוהבו ואחד שונאו מאוהבו נפרע ממנו מעט מעט שונאו נפרע ממנו בכת אחי אמר רבי יהושע בן לוי כל מצות שעושין ישראל בעולם הזה באות ומעיות להן לעולם הבא שנאמר ותנו עידיהם ויעדוקו ושמעו ויאמרו אמת דרש רבי יהודה כשם שמוזגותיו של אדם קצובין לו מראש השנה ועד יום הכיפורים כך חסרונו של אדם קצוב לו וזכר פרוש לרעב לחמך לא זכה ועניים מרודים תביא בית תנו רבנן נבאי צדקה שאין להם עניים מוכרין לאחרים ואין מוכרין לעצמן כיוצא בו נבאי תמחוי שאין להן עניים מוכרין לאחרים ואין מוכרין לעצמן כיוצא בו נבאי תמחוי שאין להם עניים לפרוש פורשין לאחרים ואין פורשין לעצמן

תנו רבנן נבאי צדקה אין פורשין זה מזה בשוק מצא מעות בשוק לא יתנם בתוך כיסו אלא לארנקי של צדקה ולכשנכנס לביתו ישלם היר נושר לחבירו מעות ונתנו לו בשוק לא יתנם לתוך כיסו אלא לארנקי של צדקה ולכשנכנס לביתו ישלם וארנקי של צדקה אין מוכין שנים שנים אלא אחד אחד וחמשכילים יזהירו כזוהר הרקיע זה דין שון דין אמת לאמתו ומעדיקי הריבם ככוכבים לעולם ועד אלו מלמדי תינוקות ואיכא דאמרי אלו נבאי צדקה ורבנן אמרי מאי דכתיב ואוהביו כצאת השמש בנבירתו אלו נבאי צדקה ופרנסי העיר ולענין שאילתא דשאיילנא קרמיון תש דתניא המבזבז אל יבזבז יותר מהומש ולא הינאיוו חבירי שמא יבא לידי עניות והני מילי מחיים לאחר מיתת מאי תש דמר עוקבא כי קא שכיב אמר אחוה לי פוסקי מה מצוה עבדי והוה כתיב שבעה אלפי דינרי קיסרייני אמר אורחא דחיקא חוודין קליין אמר הכו תולתא מנכסי לעני וזה אמר רב המבזבז אל יבזבז יותר מהומש הני מילי מחיים אבל לאחר מיתת תולתא וכן הילכתא

מחבירו וקבע לו זמן בפני המלך ונשבע לו בחיי המלך ועבר
הוסן ולא נתן לו כאל לפני המלך ואמר לו ארומי המלך מחול
שנשבעתי בשבך, אמר לו עלבונך מחול לך ופיס את חבירך.
הכא נמי כאן בעבירות שכן אדם לבקום יום הכיפורים
בכפר, וכאן בעבירות שכן אדם לחבירו אין יום הכיפורים
מכפר עד שירצה את חבירו, ועד שכל רבי עקיבא ולמד
כאן קודם שנתחתם גזר דין וכאן לאחר שנתחתם גזר דין והכא
במי ביחיד, ויחיד גופיה תנאי היא, דתניא שנים שעלו
לבטור והולין שור, זה ירד וזה לא ירד, וכן שנים שעלו
לגירדון לדין ודין שור זה נוצל וזה לא נוצל, בפני מה זור
נוצל וזה לא נוצל, בפני מה זה ירד וזה לא ירד, ומפני מה זה
צחק ונענה זה צחק ולא נענה לומר לך זה שהתפלל
תפלה שליכר נענה וזה שלא התפלל תפלה שליכר
לא נענה, רבי אליעזר אומר כאן לפני גזירה וכאן לאחר
גזירה, אמר רבי יצחק יפה צעקה לאדם בין לפני גזירה ובין
לאחר גזירה, שנאמר ויעבור יי' על פניו, מלבד שנעשה
הקדוש ברוך הוא כשליח ציבור היורד לפני התיכר, ואמר
לו למשה, משה בשער, שישראל חוטאין לפני עשר לפני
כסדר הורא ואני בודל לך, יי' אל רהום וחנן, אמר
הקדוש ברוך הוא למשה אני הוא קידם שיחטא אדם ואני הוא
לאחר שיחטא, אמר רבי יהודה ברית כרותה לשלש עשרת
מדות שאין חזרות מלפני ריקס, אמר רבי שמואל בר גרמני
משמיה דרב מניין לגזר דין של ציבור שהזות, שנאמר ולבם
לא נכח עמו ולא נאכנן בבריתו, וכתוב בתריה והוא דחוס
יכפר עון, ולא ישחית והרברר להשיב אפו, והא כתיב ורשו
יי ברמצאן קראוהו בהיותו קרוב יעזוב רשע דרכו ואיש
און כחשבותיו וישכח אלני' וירחמנו ואל אלהינו כי יזכר
לסלוח, והוא ביחיד, אמר רבי חמא בר גוריא, אמר
רב יפר, צעקה לאדם בין לפני גזירה ובין לאחר גזירה,
וצריך למיתב כתעניתא אמר רב יהודה אמר רב לומר אדם
תעניתו ופורע, ולענין שאילתא, תש, דאמר רבי
זעירי, אמר רב הונא יחיד שקיבל עליו תענית שני ימים
זה אחר זה, אף על פי שאכל ושתה מתפלל של תענית,
לן בתעניתו אינו מתפלל תפלת תענית, וכן הילכתא.

לפורים

דמחייבין דבית ישראל למיכל
ומשתי בפוריא ואודוי ושכחי
קמי שמיא על כל ניסיא דעבר

לן ואסיר במלאכה, דתני רבי יוסף, ועשרה אותיות משתת
ושמחר ויום טוב, שאפילו יום משתת שאסור בהנאה,
ושמחר מלבד שאסור בתענית, ויום טוב מלבד שאסור
בעשיית מלאכה, ואמר רבא בר ברירא דרבא משתת
ושמחה קבילו עילוייהו יט' אל קבילו עילוייהו, דאילו בצוואה
כתוב משתת ושמחר ויום טוב ואילו כי עכיד אינו משתת
ושמחה כתיב ביה, יום טוב לא כתיב ביה.

ברם צריך מקום שנחנו שלא לעשו מלאכה בפורי' והלך
אחר ועשה מלאכה מאי מי אמרינן כיון דלא
קבילו עילוייהו ומנהגא הוא דנהו, מנהגא הוא לאמילתא הוא,
או דילג כיון דאמ' דברי המותר' ואחרי' נהנו בהן איסור אין
אתא

שאלתא

בוהם אנשים ואמרטם ואשביעם באלהים אם תתנו בנותיכם
לבניהם ואם תשא בכנותיכם לבניכם ולכם, מאן דקביל
תעניתא מיבעי ליה לקבולי מבעוד יום, וצריך לאדכורי
ענינו יי' ענינו והיכא בקביל עליה בתפלת המנחה דאמר
שמואל יחיד שקיבל עליו תענית צריך להזכיר ענינו יי' ענינו
בתפלת מנחה בשומע תפלה, ומאן דקביל תרי יומי תעניתא,
כיון דיתוב כל יומא אף על גב דברא ואכיל ושתה ולמחר
נמי קביל תעניתא צריך לאדכורי ענינו יי' ענינו.

ברם צריך אילו מאן דקביל עליה תעניתא ומיתב
בה לאורתא מי צריך אדכורי ענינו יי'
ענינו, אי לא, או דילמא כיון דלילא מימנא היה הוה ליה
כמתענין לשעות ולא צריך, ברוך שמיר דקבה איסור כך
תנו חכמיא במתניתא דילנא, תר רבי אליעזר אומר ישאל
אדם צרכיו קודם ואחר כך תפלה שנתא תפלה לעני כי יעטף,
רבי יהושע אומר יתפלל אדם קודם ואחר כך ישאל את צרכיו,
שנאמר אשפוך לפניו שיחי צרתי לפניו אנכי, וחכמים אומרי'
לא כדברי זה ולא כדברי זה אלא שואל אדם צרכיו בשומע
תפלה, אמר רבי יהושע אמר שמואל הלכה כדברי חכמים,
אמר רב חייא בר אשי אמר רב אף על פי שאמרו שואל אדם
צרכיו בשומע תפלה אם יש לו חולה בתוך ביתו אברה בכרית
החולים, ואם צריך פרנסה אומרה בכרית פרנסתו, אמר רבי
יהודה משמיה דרב שמואל בר שילת משמיה דרב, אף על
פי שאמרו שואל אדם צרכיו בשומע תפלה אם בא לומר בכור'
בל ברכה, מעין הברכה אומר ואמר רבי יהושע בן לוי אף על פי
שאמרו שואל אדם צרכיו בשומע תפלה אם בא לומר כסדר כל
ברכה כסדר שליוס הכיפורים אומר, דרש רבי שמלאי לעולם
יסורי אדם שכחו של הקדוש ברוך הוא ואחר כך יתפלל שג' יי'
אלה' אתה החלות להרא' את עבדך את גרדך ואת ידך תחזקה
אשר מי א' בשמים וכארץ אשר יעשה כמעשיך וכגבורותיך,
וכתיב אעכרר נא ואראה את הארץ הטובה אשר בעבר הירדן
ההר הטוב הוור והלבנון, ואמר רבי יוחנן תשובה ורחמים
מכטלין את הגזירה, שנאמר וטכורפא לו, אי הודבר שצריך
רפואה הוי אומר זה גזר דין, מתיבי שב בינתיים מוחלין לו,
לא שב בינתיים אפילו בימי נביזו בשעולם אין מוחלין,
אמר ליה חכא במאי עסקינן ביחיד אבל בציבור מוחלין,
תש, תמיר עני' יי' אלהיך בה עתים לטובה, עתים לרעה,
כיצד בזמן שהיו ישראל צדיקים בראש השנה ופסקו להם
גשמים מרובין וחזרו בהן לפחות מהן אי אפשר שכבר גזירה
גזירה אלא הקדוש ברוך הוא מורידן שלא בזמן ועל הארץ
שאינה צריכה להן על ההרים ועל הגבעות, עתים לטובה,
כיצד בזמן שישראל רשעים בראש השנה ופסקו להם גשמים
מועשים להוסיף עליהם אי אפשר שכבר גזירה גזירה אלא
הקדוש ברוך הוא מורידן בזמן על הארץ שצריכה להן, קא
תני מיהת שכבר גזירה גזירה, אמרי שאני התם דאפשר על
הארץ שצריכה להן, מתיבי, ורדי הים באניות עושי מלאכה
במים רבי יי' צעקו אל יי' בצר להם יקם סערה לדממה, ותניא,
פרשה זו עשה לה הקדוש ברוך הוא סימניות באבין ורקין
שבתורה לומר לך צעק לפני גזירה נענה לאחר גזירה לא נענה,
חכא נמי אינון יי' ודין ניהו לגבי כוליהלמא, תש, שאלת
בלוריא הגיורת את רבן גמליאל כתיב אשר לא ישאפנים,
וכתיב ישא' פניו אליך, נטפל לה רבי יוסי הכהן ואמר לר',
בתי אבשול לך משל למר הדבר דומה לאדם שלוח מעת

אורתא מייאייב למתנייה בצפרא דאמר רבי יהושע כן לוי מצות לקרונה בלילה ולשנותה ביום שנאמר למען יזכרך כבוד ולא ידום וכו' לעולם אורך' כגון דאמרי אינשי עבד פרשתא ואתנייה' ואמ' רבי יהושע כן לוי נשים חייבות במקרא מגילה' שאף הן היו באותו הנס' קראה למפרע קראה על פה קראר' בכל לשון לא יצא' דתנן הקורא את המגילה למפרע לא יצא' קראה על פה קראה תרגום לא יצא' אבל קורין אותה ללועזות בלעז' והלועז ששמע אשורית יצא' ואילו מאן דקא אזול לבי כנישתא ושמע דקרו ליה לא לימא אשמע מהכא לסופא' והדר אשמע הדין דלא שמעית' ואי עבד הכי לא נפיק ידי חובתיה' ואילו מאן דקא קרי את המגילה ושהא כה אם שהא' כשיעור מיקרייה מרישא לספא לא יצא' ואילו בהדי דקא קרי אשמיט ליה פסוקה וקרי כתרניה לא לימא אקרא לספא' והדר אקרייה להווא פסוקא דהוה ליה כמאן דקא קראר' למפרע' אלא ליקריה לפסוקה וליקרי מן פסוקא לסופא'.

ברם צריך השמיט בהספד פסוק אחד מהו למיקרייה על פה' מי אמרי' מידי דהוה כמאן דאשמיט ליה הווא כהדי דקא קרי ליה' או דילמא התם טעמא דלא קרי ליה בדוכתיה אבל הכא כיון דקא קרי ליה בדוכתיה שפיר דמי ונפיק ידי חובתיה' תש' דתנא השמיט בה סופר פסוק אחד וקראו ער' פה הקורא כמתרגם' והמתרגם יצא' וכן הילכתא'.

לפוריא

דמייב' דבית ישראל למיקרי בליליא מבלתא בארבעה עשר וכחמש' עשר באדר' מנלן אמר רבא דאמר קרא

על כן היהודים הפרזים היושבים בערי הגפרות עושים את יום ארבעה עשר' מדפרזים בארבינר מוקפת חומה בחבסר' אימא פרזים בארבער מוקפת חומה כלל לא ליקרו' אשן מוקפין חומה לאו ישראל הוא' ועוד מהו דוועד כוש כתיב' ואים פרזים בארבער ומוקפין חומה אי בעו בארבער אי בעו בחבסר' דכתיב את יום ארבעה עשר ואת יום חמשה עשר' אי הוה כתיב את יום ארבעה עשר וחמשה עשר כקרא אמרת השתא דכתיב את יום ארבעה עשר ואת יום חמשה עשר אתא את את הפסיק האי להודיה והאי להודיה' והילכתא כפרים ועיירות גדולות קורין בארבעה עשר ומוקפין חומה מימות יהושע קורין בחמשה עשר' ודוקא דאית ביה עשרה בטלנים שהיו יושבין בדברי תורה ביום וכלילה ואמר לכפרים ולעיירות גדולות ולכרכים ושאיין מוקפין חומה מימות יהושע לקרו' מגלה ולקרא בספר תורה בויכא עמלק ולהזכיר על הגיסים במדעים אלא יום ארבער כלכר' וכרכין מוקפין חומה מימות יהושע קורין בחבסר בלבד' אבל תענית בין כרכים בין כפרים בין עיירות כולן מהענין בשלש עשר באדר' דאמר שמואל' כר רב יצחק שלש עשר זמן קהילת לכל היא' שנאמר ושאר היהודים אשר כמדינות המלך נקלהו ועמד על נפשם ביום שלשה עשר לחודש אדר' מאי קהילת יום תענית' ומאי יום כניסח שמתכנסו בו ויושבין בתענית ומבכשי' רחמים' וכשהל שלש עשר להיות בשבת מקרימין ויושבין בחמשי בשבת בתענית שהוא יום אחד עשר באדר' מפני שאסור להתענות בערב שבת מפני טורח שבת' וכשהל יג להיות שאלות

אתה רשאי להתירם כפניהם אי עבד עבדין ביה דינא אי לא' תש' דרב חזיה להווא גברא דהוה קא שרי כיתנא כפוריא לשייה משום דקא עבד כפוריא ולא צמח כיתניה' ואמאי עבד רב חזי' והא אמר מר לא קביל' יט' עילוייהו' אמרי רב כהנא' אתרא דנהיג שלא לעשות בלא כח' אי הכי לטמנותיה שמותיה' אמרי כיון דלא צמח כיתניה היינו שמתא' ומנלן דמנהגא מילתא היא אמר רבא בר אבא' אמר רבינו חנן אמר רב דכתי' שמע בני מוסר אבין ואל תטוש תורת אבך'.

לפורים

שאלתא

דמייב' דבית ישראל למיכל ולמשתה כפוריא ואודויו ושכוה קמי שביא על כל ניסא דעביד לחון קב' דכתיב לעשות אותם ימי משתה ושמחה' ועדיף יומא דפוריא כיום שניתנה בו תורה' כי אמר בריה דרבינא הוה יתיב בתעניתא כולה שתא' לבר מן תרי ימי דעצרתא יום שניתנה בו תורה' ולבר מן תרי ימי דפוריא משום נסא' ומייב' לשדורי הד' להכריה מתנתא' דתני רבי יוסף ומשלוח מנות איש לרעהו ומתנות לאבינוים' ומשלוח מנות איש לרעהו שתי מתנות לאדם אחד' ומתנות לאבינוים' שתי מתנות לשני בני אדם' רבי יהודה שדר ליה רבי הושעיא אטמא דענלא תולתא ונרבא דחברא' שלח ליה קייבת בנו רבינו ומשלוח מנות איש לרעהו' הדר שלח ליה עגלא' תולתא ותלתא גרבי חמרא' שלח ליה קיימת בנו רבי' ומתנא' לאבינוי' רבי יהודה נשיאה ואביי בר חנן' ורבי חנינא בר אבני מוזלפין סעודתיהו להדרי' ואמר רבא מייב' איניש למיכל ולמשתה ולאבינוי' כפוריא עד דלא ידע בין אדור המן לברוך מרדכי' רבא ורבי זורא עברו סעודת פוריא כהדי הדי' קס רבא ושחטיר דרבי זורא בעי רחמי עילוייהו' ואחיה' לשתא אחרינא אמר ליה ליתיה מר ליעבד סעודת פורים' אמר ליה לא כל שעתא מתרחש ניסא'.

ברם צריך

סעודת פורים מהו למיכלה בליליא' מי אמרינן הוואיל ומשום אודויו הווא' ושפיר דמי' או דילמא כיון דכתיב ביה ימי משתה ושמחה ביממא אין בליליא לא' תש' דאמר רבא סעודת פורים שאכלה בלילה לא יצא' מאי טעמא ימי משתה ושמחה כתיב ביה' רב אשי הוה יתיב קמיה דאמימר בגה' ולא הוה קא אתו דבנן' אמר ליה אמאי לא אתו דבנן למתניכתא' אמר ליה דילמא קא טרחין בסעודת פורים' אמר ליה ולא איפשר למיכליה מאורתא' אמר ליה ולא מוכר לה מר לחאי דרבא' דאמר רבא סעודת פורים שאכלה בלילה לא יצא' אמר ליה לא שמיע לי' תנא מיניה הילכתא ארבעין זימני דמי ליה כמא' דמנח ליה בכיניה וכן הילכתא'.

לפוריא

דמייב' דבית ישראל למקרא מגילה באורתא' ותליסר יומי' לירח אדר' בגוה ארבער' ואעג' דקרי ליה מן

שאלתא

בחמישי בשבת מתעניין בו ביום שהוא זמנו / אבל מקרא מגילה אין קורין אלא בארבעה בלכר / וחייבים לקרוא את המגילה בלילה ולשנותה ביום / שנאמר למען יזכרך כבוד ולא ידום / ואסור לקרוא את המגילה בשבת / מאי טעמא / אמר רבא הכל חייבין בבקרא מגילה ואין הכל בקיאים בבקרא מגילה / נזירה שמא יטלנו בידו וילך אצל בקי ללמוד ויעבירונו ארבע אמות דרך רשות הרבים והיינו טעמא דשופר והיינו טעמא דלחלב / תנן אי זו היא עיר גדולה כל שיש בה עשרה בטלנים / פחות מיכן היא זוהי כפר / באלו אמרו מקדימין ולא מאחרין אבל זמן כהנים ותשעריה באב וחגיגה וזקקהל מאחרין ולא מקדימין / וכזמן שחל שלשה עשר באדר להיות בערב שבת או בשבת מקדימין ומתעניין בחמישי בשבת מפני שהוא נס / ונס מקדימין ולא מאחרין / אבל תשעה באב בזמן שחל להיות בשבת מאחרין ומתעניין לאחר שבת מפני שהיה בו פורענו / ופורענו מאחרים ולא מקדימים / ואסור להתענות בשבת מפני כבוד השבת / ולא בערב שבת מפני טורח שבת / וזה ששנו חכמים הל להיות בשבת כפרים מקדימין ליום הכניסה בזמן חכמים הראשונים שהיו בקיאים בחשבון מולד לכנה וברידוקי סוד העיבור היה יום ערבה בא בשבת ופורים בשבת ומקרא מגילה בשבת / ומצינו לרוב בשבת ותוקעין שופר בשבת שחל ראש השנה להיות בו / אבל היום שאין חכמים בקיאים בחשבון תולדות לכנה וברידוקי סוד העיבור נזרז חכמים שלא להוציא לרוב לברך בו בשבת / ואפילו בכית / וכן בשופר וכן במגילה / אמר רבא נזירה שמא יטלנו בידו וילך אצל בקי ללמוד ויעבירונו ארבע אמות ברשות הרבים וזה ששנו חכמים מגילה נקראת באחד עשר ב'ב' ב'ב' ב'ב' לא פחות ולא יותר / כרכין המוקפין חומה מימות יהושע בן נון קורין בחמשה עשר / כפרים ועיירות גדולות קורין ב'ב' אלא שהכפרים מקדימים ליום הכניסה / ופירשו חכמים וכו' מאחר שמוקפין חומה קורין בטו כפרים ועיירות גדולות קורין בארבעה עשר ב'ב' מי קורא / כך פירשו חכמים ממסנהר זו אותה למד אלא שהכפרים מקדימין ליום

הכניסה / וכו' מאחר שהכפרים ועיירות גדולות קורין מגילה ב'ב' באיזה צד חור ושנה לא שהכפרים מקדימין ליום הכניסה / כך פירשו חכמים יום כניסה יום תענית הוא שהקהל מתכנסין ומתעניין בו ב'ב' באדר שכך כתוב בקהלו היהודי ועמד על נפשו ביום שלשה עשר לחדש אדר / מיכאן את למד שלש תענית וביד שמחה ומשתה / אלא כך תיקנו חכמים לכפרים בזמן שבת המקדש קיים היו קורין מגילה ביום הכניסה בזמן שתענית בא בה בשבת שהוא יום לא כפרים היו קורין מגילה בתענית ב'ב' / ובזמן שתענית בא ב'ב' / בחמישי בשבת / כפרים ועיירות גדולות קורין מגילה בזמני שהיו הכפרים מספקים מים ומוזן לאחייהם שכרכים היתה כתובה בסם ובסכרם בקמוס ובקלקנתום על הגייר ועל הדיפתרה לא יצא עד שתהא כתובה אשורית על הספר בדיו / סס / סמא / סיקרא / רבא בר רב חננאל אר יוחנן סקרתא קומוס / קומא קלקנתום / אמ' רבא בר שמואל חתא דאשוכפי / דיפתרה / קמיה מליח ולא עפין / גייר מחקא מאי גייר מחקא / גייר דהורד כתוב ומחיק / והורד כתוב ביד את המגילה / עד שתהא כתובה אשורית על הספר בדיו / מנהגי מילי / אמר רבא אחייה כתיבה כתיבה הכא ותכתוב אסתר / וכת' התם / ואמר להם ברוך מפיו יקרא אלי את כל הדברים האלה ואני כותב על הספר בדיו למדנו קדרשת מגילה מקדושת כתובים / וקדרשת כתובים מקדושת נביאים / קדרשת נביאים מקדושת ספר תורה / וספר תורה מנלן גמירי ספר כפר / כת' הכא ואני כותב על הספר וכתוב לקח את ספר התורה הזר / מיכן שספר תורה אסור לכתוב אותו אלא בעורות מעובדים שעובדין בעפץ לשון תורה / ועל גבי ספר / מאי גבי ספר מקום שיער שהוא למעלה / ואסור לכתוב אותו אלא בדיו / ואסור לתפור אותו כפשתן אלא בגידים / ואף נביאים והתורה אסור לכתוב אותן כי אם בספר תורה / וכן מגילה שאעפ' שאין כת' בה הזכרת השם ואעפ' שנקראת איננה אסור לכתוב אותה אלא כנביאים /

סליק לה ספר ואלה שמות ברוך היוצר נשמות